

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 268

**Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve 98 Milletvekilinin
Askeri Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik
Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3636) ve Adalet
Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/3636 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Katılma Yazısı6
- Genel Gerekçesi6
- Madde Gerekçeleri7

• Adalet Komisyonu Raporu15

• Muhalefet Şerhleri.....21

• Teklif Metni.....38

• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....38

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Askeri Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Orhan Kırçalı</i>	<i>Mustafa Levent Karahocagil</i>	<i>Ahmet Sami Ceylan</i>
Samsun	Amasya	Çorum
<i>Zehra Taşkesenlioğlu Ban</i>	<i>Atay Uslu</i>	<i>Kemal Çelik</i>
Erzurum	Antalya	Antalya
<i>Tuba Vural Çokal</i>	<i>Cemil Yaman</i>	<i>İshak Gazel</i>
Antalya	Kocaeli	Kütahya
<i>Asuman Erdoğan</i>	<i>Cemal Öztürk</i>	<i>Yusuf Ziya Yılmaz</i>
Ankara	Giresun	Samsun
<i>İsmet Yılmaz</i>	<i>Tülay Kaynarca</i>	<i>Mehmet Habib Soluk</i>
Sivas	İstanbul	Sivas
<i>Ahmet Berat Çonkar</i>	<i>Selim Yağcı</i>	<i>İsmail Kaya</i>
İstanbul	Bilecik	Osmaniye
<i>Burhan Çakır</i>	<i>Selim Gültekin</i>	<i>Recep Özel</i>
Erzincan	Niğde	Isparta
<i>Hacı Bayram Türkoğlu</i>	<i>Öznur Çalık</i>	<i>Ahmet Kılıç</i>
Hatay	Malatya	Bursa
<i>Orhan Yegin</i>	<i>İlyas Şeker</i>	<i>Mustafa Demir</i>
Ankara	Kocaeli	İstanbul
<i>Süleyman Karaman</i>	<i>Tahir Akyürek</i>	<i>Ali Şahin</i>
Erzincan	Konya	Gaziantep
<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i>	<i>Ahmet Mücahit Arınç</i>	<i>Yücel Menekşe</i>
Gaziantep	İstanbul	Nevşehir
<i>Emrullah İşler</i>	<i>Bekir Kuvvet Erim</i>	<i>Mehmet Ali Özkan</i>
Ankara	Aydın	Manisa
<i>Bülent Tüfenkci</i>	<i>Şirin Ünal</i>	<i>Serkan Bayram</i>
Malatya	İstanbul	İstanbul
<i>Osman Aşkın Bak</i>	<i>Yasin Uğur</i>	<i>Mücahit Durmuşoğlu</i>
Rize	Burdur	Osmaniye
<i>Çiğdem Koncağül</i>	<i>Ahmet Akay</i>	<i>Hacı Ahmet Özdemir</i>
Tekirdağ	Şanlıurfa	Konya

<i>Lütfiye Selva Çam</i>	<i>Ahmet Çolakoğlu</i>	<i>Mustafa Arslan</i>
Ankara	Zonguldak	Tokat
<i>Sami Çakır</i>	<i>Muhammet Müfit Aydın</i>	<i>Müslüm Yüksel</i>
Kocaeli	Bursa	Gaziantep
<i>Ekrem Çelebi</i>	<i>Tamer Dağlı</i>	<i>Hacı Özkan</i>
Ağrı	Adana	Mersin
<i>Çiğdem Erdoğan Atabek</i>	<i>Ramazan Can</i>	<i>Semiha Ekinci</i>
Sakarya	Kırıkkale	Sivas
<i>İbrahim Yurdunuseven</i>	<i>Murat Baybatur</i>	<i>Cengiz Demirkaya</i>
Afyonkarahisar	Manisa	Mardin
<i>Ziver Özdemir</i>	<i>Osman Ören</i>	<i>Rizgin Birlik</i>
Batman	Siirt	Şırnak
<i>Ali Cumhuri Taşkın</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>İsmail Bilen</i>
Mersin	Bartın	Manisa
<i>Niyazi Güneş</i>	<i>Hüseyin Şanverdi</i>	<i>İbrahim Aydın</i>
Karabük	Hatay	Antalya
<i>Selahattin Minsolmaz</i>	<i>Jülide İskenderoğlu</i>	<i>Mustafa Canbey</i>
Kırklareli	Çanakkale	Balıkesir
<i>Zafer Işık</i>	<i>Hasan Turan</i>	<i>Mehmet Yavuz Demir</i>
Bursa	İstanbul	Muğla
<i>Abdullah Doğru</i>	<i>Zemzem Gülemler Açal</i>	<i>Radiye Sezer Katırcioğlu</i>
Adana	Şanlıurfa	Kocaeli
<i>Meliha Akyol</i>	<i>Atilla Ödünç</i>	<i>Zeynep Gül Yılmaz</i>
Yalova	Bursa	Mersin
<i>İbrahim Aydemir</i>	<i>Uğur Aydemir</i>	<i>Yaşar Kırkpınar</i>
Erzurum	Manisa	İzmir
<i>Sabahat Özgürsoy Çelik</i>	<i>Yavuz Subaşı</i>	<i>Ahmet Çakır</i>
Hatay	Balıkesir	Malatya
<i>Hakan Kahtalı</i>	<i>Rümeysa Kadak</i>	<i>Abdullah Güler</i>
Malatya	İstanbul	İstanbul
<i>Emine Sare Aydın</i>	<i>Bayram Özçelik</i>	<i>İffet Polat</i>
İstanbul	Burdur	İstanbul
<i>Şamil Ayrım</i>	<i>Arife Polat Düzgün</i>	<i>Oğuzhan Kaya</i>
İstanbul	Ankara	Çorum
<i>Fatma Aksal</i>	<i>Semra Kaplan Kivırcık</i>	<i>Gülay Samancı</i>
Edirne	Manisa	Konya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Askeri Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

27.05.2021

Recep Uncuoğlu

Sakarya

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/3636)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Milli Savunma Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Gücünü milletimizden, tecrübesini tarihten alan Türk Silahlı Kuvvetleri hukukun üstünlüğü ilkesinin esas alındığı bir anlayış içerisinde; sürekli değişen risk ve tehditlerin bulunduğu güvenlik ortamında yüce milletimizin egemenlik ve bağımsızlığını korumak, kutsal vatan topraklarımızın, mavi vatanımızın, semalarımızın ve vatandaşlarımızın güvenliğini sağlamak, karada, denizde ve havada ülkemizin hak, alaka ve menfaatlerini korumak ve aynı zamanda bölge ve dünya barışına katkıda bulunmak için her türlü gayreti göstermektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin kendisine tevdi edilen görevleri başarıyla yerine getirebilmesi, her türlü harekâta hazır, etkin, caydırıcı ve saygın bir kuvvet olma vasfını sürdürmesine bağlıdır.

Milli savunma hizmetini yerine getirecek güçlü ordular için, askeri disiplin olmazsa olmaz unsurlardan biridir. Askeri disiplini sağlama zorunluluğu, bir ülkede herkes için hükümler ihtiva eden genel ceza hukuku ve usul kurallarının yanı sıra sadece ordulara özgü kurallara da ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Özellikle askeri ceza kanunlarında düzenlenen suçlar, muharebe alanlarında elde edilen tecrübeler dikkate alınarak kanun hükmü haline getirilmiştir. Daimi orduya sahip tüm Devletler bakımından askeri ceza kanunlarında benzer suçların ve usul hükümlerinin belirlenmiş olması tarihsel tecrübelerin bir sonucudur.

İşlenen suç nedeniyle ordunun kendine özgü düzeninin ihlal edilmesi halinde, düzen ve disiplinin süratle ve adaletle bir şekilde yeniden tesis edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda askerlik müessesesinin kendine has yapısının ve özelliğinin getirdiği zorunluluklarla birlikte askerlik hizmetinin gerekleri de göz önünde bulundurularak askerî suçların yargılanması bakımından, adli yargı mercilerince uygulanacak usule ilişkin düzenlemeler yapılması ve askerî suçların yargılama sürecinde uzmanlaşmanın sağlanması bakımından askeri suçlara ilişkin davalara bakacak mahkemelerin belirlenmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yargı sistemimiz içinde yer alan askerî mahkemeler kaldırılmış ve sadece savaş dönemlerinde, asker kişilerin görevleriyle ilgili işledikleri suçlara ilişkin davalarla sınırlı olarak kurulabilmeleri öngörülmüştür. Olağan dönemlerde askerî suçlara ilişkin yargılama yapma görevi adli yargı mercilerine verilmiştir. Mukayeseli hukuk örnekleri incelendiğinde, asker kişilerin bakımından farklı cezaî düzenlemelere duyulan ihtiyaca rağmen, bu kişiler bakımından ayrı bir yargı kolu oluşturulmasında

zorunluluk bulunmadığı görülmektedir. Nitekim Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, Macaristan gibi ülkelerin konuya ilişkin düzenlemelerinde, askerî mahkemelerin kuruluşu, kanun yollarına başvuru yöntemi, mahkeme üyelerinin nitelikleri gibi hususlarda genel yargı sisteminden farklılıklar taşımakla birlikte; askerî suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturmalar için ayrı bir askerî yargı kolu oluşturulmadığı, bu görevlerin genel yargı mercileri tarafından yerine getirildiği görülmektedir.

Bu doğrultuda Kanun Teklifimizle 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun yürürlükten kaldırılmakta ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununda düzenleme yapmak suretiyle askerî suçların soruşturması ve kovuşturmasında uygulanacak istisnai hükümler ile soruşturma ve kovuşturma mercileri belirlenmektedir.

1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun ile 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Bu duruma göre 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Millî Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı tarafından tesis edilen işlem ve gerçekleştirilen eylemler nedeniyle açılan davalara da uygulanmaya başlanmıştır. Kanun Teklifimizle ayrıca, askerî yargının kaldırılması doğrultusunda askerî hizmetin niteliği nazara alınarak dilekçe ve davalara ilişkin evrakın en yakın amire de verilebilmesi, dava dilekçelerinde davacının sicilî ve varsa rütbesi ile sınıfına da yer verilmesi gibi usul hükümleri ihdas etmek amacıyla 2577 sayılı Kanuna yeni bir madde eklenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununa eklenen ek 11 inci maddeyle, kanunilik ilkesine uygun olarak askerî suçların tanımı yapılmakta ve sırf askerî suçlar belirlenmektedir. Yürürlükteki askerî mevzuatta askerî suç ve sırf askerî suç tanımı bulunmamaktadır. Söz konusu tanımlar Askerî Yargıtay içtihatlarıyla şekillenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında askerî suçlar, 1632 sayılı Kanunda düzenlenen suçlar ile asker kişinin askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işlediği suçlar olarak tanımlanmaktadır. Belirtmek gerekir ki, 1632 sayılı Kanunda düzenlenen bazı suçlar asker olmayan kişiler tarafından da işlenebilmektedir. Bu durumda yine 1632 sayılı Kanun uygulanacak ve belirlenen askerî suçlara ilişkin davalara bakacak mahkemelerde yargılama yapılacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, sırf askerî suçların hangi suçlar olduğu düzenlenmektedir. Bu suretle, sırf askerî suçlara bağlanan sonuçların sadece bu fıkra düzenlenmiş suçlar bakımından uygulanması sağlanmaktadır.

Madde 2- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 12 nci maddeyle, suç bakımından amir-maiyet veya üst-ast ilişkisinin hangi durumlarda dikkate alınmayacağı düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasıyla, asker kişiler arasında işlenen suçlarda yakın akrabalık ilişkisinin 1632 sayılı Kanunun uygulanması bakımından etkisi belirlenmektedir. Askerlik hizmet ve görevlerine ilişkin hâller dışında, asker kişilerden nişanlıların, evlilik bağı kalmasa bile eşlerin, kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy, üçüncü derece dâhil hısımların veya evlâtlık bağı olanların birbirlerine karşı işledikleri suçlar bakımından amir-maiyet ve üst-ast ilişkisi dikkate alınmayacaktır. Örneğin farklı rütbelerdeki kardeş asker kişiler arasında işlenen kasten yaralama suçunun askerî hizmete ilişkin bir hal dışında işlenmesi halinde üst-ast ile amir-maiyet ilişkisi dikkate alınmayacak ve üste fiilen taarruz veya asta müessir fiil suçları yerine 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kasten yaralama suçuna ilişkin hükümleri ile diğer hükümleri doğrudan uygulanabilecektir. Böylelikle, 5237 sayılı Kanunda genel hükümler kısmında yer verilen kısa süreli hapis cezasına seçenек yaptırımlar, erteleme, önödeme ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yer verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının

geri bırakılması gibi kurumların gerektiğinde uygulanması mümkün olabilecektir. Bunun sonucu olarak da görevli ve yetkili mahkeme genel kurallara göre belirlenecek, kamu davası askerî suçlara bakmakla görevli mahkemeye açılmayacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında ise yükümlü erbaş ve erler arasında işlenen suçlar bakımından ast, üst veya amir ilişkisinin dikkate alınabilmesi için fiilin askerî hizmet ve görevlerden kaynaklanması gerektiği belirtilmektedir. Yükümlü erbaş ve erlerin, ortak yaşam alanlarını sürekli birlikte kullanmaları nedeniyle oluşan samimiyetin verdiği rahatlıkla hareket ettikleri gözönüne alınarak bu kişilerin askerî hizmet ve görevlerine ilişkin bir muameleden doğmayan suçları bakımından ast, üst veya amir ilişkisinin uygulanmasının önüne geçilmesi amacıyla erbaş ve erler lehine bir düzenleme yapılmaktadır.

Madde 3- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 13 üncü maddede, asker kişilerin yakalanması ve tutuklanmasında uygulanacak ilave hükümler ile istisnai hükümlere yer verilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ıncı maddesi esas alınmak suretiyle herkes tarafından yakalama yapılabilecek hâller düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yine 5271 sayılı Kanunun 90 ıncı maddesi esas alınmak suretiyle tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısına derhâl başvurma olanağı bulunmadığı takdirde amir, üst, askerî karakol, nöbetçi, devriye, askerî inzibat ve kolluk memurlarının asker kişiyi yakalayabilecekleri düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yakalanan asker kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına derhal bilgi verilmesi ve alınan talimat doğrultusunda işlem yapılması gerektiği düzenlenmektedir. Cumhuriyet savcısı, yakalanan kişiyi serbest bırakmaz ise en yakın askerî inzibat karakoluna ya da askerî makama veya adli kolluk görevlilerine teslim edilmesine karar verecektir. Özellikle suçun işlendiği yerde askerî inzibat karakolu ya da askerî makamların bulunmadığı yerlerde suç işleyen kişinin adli kolluk görevlisine teslim edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle Cumhuriyet savcısına alternatifli bir yetki tanınmaktadır. Bununla birlikte, suçun 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan olması halinde, yakalanan kişinin Cumhuriyet savcısının talimatı ile sadece adli kolluk görevlilerine teslim edileceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, asker kişilerin gözaltına alınması veya tutuklanması hallerinde; 5271 sayılı Kanunun 107 nci maddesinde belirtilen kişilerle birlikte ayrıca kıt'a komutanı veya askerî kurum amirine de derhal haber verileceği düzenlenmektedir.

Madde 4- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 14 üncü maddeyle, askerî suçların soruşturulması ve kovuşturulmasında uygulanacak usul hükümlerine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleriyle birlikte askerî suçlar bakımından uygulanacak ilave hükümler ile istisnai hükümlere yer verilmektedir.

Fıkranın (a) bendiyle, uygulamada karşılaşılabilecek muhtemel sorunların önüne geçilebilmesi ve soruşturmaların etkili ve süratli yapılabilmesi amacıyla subay ve astsubayların şüpheli sıfatıyla ifadesinin bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından alınması hükme bağlanmaktadır.

Fıkranın (b) bendiyle, suça ilişkin maddi delillerin kaybolmasının önüne geçilmesi ve şüpheli ile mağdurun haklarının korunabilmesi amacıyla askerî amirlerin suçun işlendiğini öğrendiklerinde Cumhuriyet savcısının olaya elkoymasına kadar delillerin kaybolmasını önleyecek tedbirleri almasına yönelik bir düzenleme yapılmaktadır.

Fıkranın (c) bendiyle, ülke sınırları dışında görev yapan birliklerde ya da sınır ötesi hareket gerçekleştiren birliklerde işlenen suçlarda, delillerin kaybolmasını önlemek ve diğer soruşturma işlemlerinin yapılmasını sağlamak üzere Cumhuriyet savcısının, adli kolluk görevlileri tarafından yapılması gereken soruşturma işlemlerinin Millî Savunma Bakanlığınca yurt dışında görevlendirilen hukuk sınıfı subaylar tarafından yapılmasını isteyebileceği düzenlenmektedir. 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 46 ncı maddesinde yapılan düzenlemeyle hukuk sınıfı subay kadroları ihdas edilmiştir. Buna bağlı olarak, yurt dışında işlenen suçlarda hukuk sınıfı subaylara, Cumhuriyet savcısı tarafından adli kolluk görevi verilebilecektir.

Fıkranın (d) bendiyle, sırf askerî suç nedeniyle askerî disiplinin ağır şekilde ihlal edilmesi ve kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması halinde asker kişi hakkında tutuklama kararı verilebileceği öngörülmektedir. Düzenlemeyle, 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinde belirtilen tutuklama nedenlerine ilave olarak yeni bir tutuklama nedeni daha ihdas edilmektedir. Hâkim 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesindeki şartların gerçekleşmesi halinde tutuklama kararı verebileceği gibi bu fıkradaki şartların gerçekleşmesi halinde de tutuklama kararı verebilecektir. Ancak tutuklamaya ilişkin ölçülülük ya da süre gibi koşullar bakımından 5271 sayılı Kanunun tutuklamaya ilişkin diğer tüm hükümleri herhalde dikkate alınacaktır.

Fıkranın (e) bendiyle, sırf askerî suçların işlenmesi durumunda askerî disiplinin temin edilmesi amacıyla tutuklama yasağına ilişkin hükümlerin bu suçlar bakımından uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, mahkemenin, asker kişilerin işlediği askeri suçlarla ilgili olarak kabul edilen iddianamenin; savcılığın, kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesi durumunda bu kararın bir örneğini soruşturma iznini veren komutanlığa veya askeri kurum amirliğine göndereceği düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, askerî birlik komutanı veya askerî kurum amirinin, emir komutasındaki asker kişileri, ifadelerinin alınması veya sorgularının yapılması için ilgili yargı merciinde hazır bulundurulmasını sağlayacağı düzenlenmektedir.

Madde 5- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 15 inci maddeyle, asker kişilerin işlediği askerî suçlarda yürütülecek soruşturma ve kovuşturmalardaki izin usulü ile izne karar verecek merciler belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, asker kişilerin işledikleri askerî suçların soruşturulmasının kural olarak izne tabi olduğu düzenlenmektedir. Askerî suçların tanımında bu Kanunla 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 11 inci maddedeki tanımın esas alınması gerekmektedir. Bununla birlikte, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçüstü hallerinde soruşturma, izin aranmaksızın doğrudan genel hükümlere göre yapılacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, asker kişilerin işledikleri askerî suçlardan dolayı soruşturma izni verecek makamlar, asker kişilerin görevlerine göre belirlenmektedir. Buna göre, soruşturma izni asgari tugay komutanı veya eşidi kurum amiri olmak üzere, asker kişinin fiilen görev yaptığı birlik komutanı veya askeri kurum amiri tarafından verilecektir. Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarında ise tugay komutanının eşidi makam tarafından soruşturma izni verilecektir. Bu kişilerin yokluklarında ise izin, vekilleri tarafından bizzat verilecektir. Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları ve Millî Savunma Üniversitesinde görev yapanlar bakımından da bu hükme göre uygulama yapılacaktır.

Millî Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlarda görev yapan asker kişiler hakkında soruşturma izni Millî Savunma Bakanı tarafından verilecektir.

General ve amiraller hakkında ise soruşturma izni görev yeri dikkate alınarak ilgisine göre Genelkurmay Başkanının veya ilgili kuvvet komutanının teklifi üzerine ya da re'sen Milli Savunma Bakanı tarafından verilecektir. Buna göre, kuvvet komutanlıklarında görev yapan general ve amiraller hakkında ilgili kuvvet komutanı, Genelkurmay Başkanlığında görev yapan general ve amiraller hakkında ise Genelkurmay Başkanı teklifte bulunabilecektir.

Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarıyla, askeri birlik veya askeri kurumda geçici olarak görevlendirilen veya hareket komutasına verilen asker kişiler ile bir askeri birlik veya askeri kurum dışında görevlendirilen asker kişiler hakkında soruşturma izni verecek makamlar belirlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasıyla, uluslararası anlaşmalar gereğince Ülkemizde görev yapan yabancı asker kişilerin işledikleri askeri suçlar bakımından soruşturma izni verecek makam belirlenmektedir.

Maddenin altıncı ve yedinci fıkralarıyla, bu madde kapsamında soruşturma izni vermeye yetkili makamların bu yetkilerini devredebilmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmektedir.

Maddenin sekizinci ve dokuzuncu fıkralarıyla, soruşturma izni verecek merciin yetkileri ve soruşturma izni konusundaki kararın süresi ile bu kararlara karşı itiraz edilecek yargı mercileri ve soruşturma ve kovuşturma makamları düzenlenmektedir.

Maddenin onuncu fıkrasıyla, general ve amiraller hakkında soruşturma yapacak merciler ile bu mercilerin kararlarına karşı yapılacak itirazı inceleyecek mercileri belirlenmektedir.

Maddenin on birinci fıkrasında, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçları işleyen asker kişiler hakkında soruşturma ve kovuşturma genel hükümlere göre yapılacağı düzenlenmektedir.

Maddenin on ikinci fıkrasında, izin müessesesi ile ilgili olarak maddede hüküm bulunmayan hallerde 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmek suretiyle bu konuda hukuken bir boşluğa yer verilmemesi amaçlanmaktadır.

Madde 6- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 16 ncı maddeyle, Yüce Divanda yargılanacak asker kişilerin işlediği askeri suçlarda yürütülecek soruşturma ve kovuşturmalardaki izin usulü ile izne karar verecek merciler belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlarının işledikleri askeri suçların soruşturulmasının izne tabi olduğu düzenlenmektedir. Askeri suçların tanımında bu Kanunla 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 11 inci maddedeki tanımın esas alınması gerekmektedir. Bununla birlikte, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçüstü hallerinde soruşturma, izin aranmaksızın doğrudan genel hükümlere göre yapılacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, Genelkurmay Başkanı ile kuvvet komutanlarının işledikleri askeri suçlardan dolayı soruşturma izni verecek makam belirlenmektedir. Buna göre Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanları hakkında soruşturma yapılması Cumhurbaşkanının iznine bağlı olacaktır.

Maddenin üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında, soruşturma izni verecek merciin yetkileri ve soruşturma izni konusundaki kararlara karşı itiraz edilecek yargı mercileri ve soruşturma ve kovuşturma makamları düzenlenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasında, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlar bakımından da bu madde hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmektedir.

Maddenin yedinci fıkrasında, izin müessesesi ile ilgili olarak bu maddede hüküm bulunmayan hallerde 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmek suretiyle bu konuda hukuken bir boşluğa yer verilmemesi amaçlanmaktadır.

Madde 7- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 17 nci maddeyle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi askerî suçlar bakımından düzenlenmektedir. 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun ek 4 üncü maddesinde yer alan hükümler, 353 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması nedeniyle 1632 sayılı Kanuna taşınmaktadır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesinde düzenlenen ve onarıcı adalet anlayışının hâkim olduğu bir kurum olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi kural olarak 1632 sayılı Kanunda düzenlenen suçlar bakımından da uygulanacaktır. Bununla birlikte, 353 sayılı Kanunun ek 4 üncü maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilemeyeceği istisnaî durumlar maddede aynen korunmaktadır.

Madde 8- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 18 inci maddeyle, Anayasa değişikliğiyle askerî yargı kolunun kaldırılmasının ve askerî suçların yargılama görev ve yetkisinin adli yargı mercilerine devredilmesinin tabii sonucu olarak, bu suçların soruşturma ve kovuşturulmasında da 5271 sayılı Kanunun uygulanacağı açıkça düzenlenmektedir. Ancak, askerî suçların soruşturulması veya kovuşturulması bakımından Askerî Ceza Kanununa bu Kanunla eklenen ilave usul hükümleri ya da ayrışik usul hükümleri bulunması durumunda istisnai nitelik taşıyan bu hükümler öncelikle uygulanacaktır.

Madde 9- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 19 uncu maddeyle, askerî suçlara ilişkin davaların bakılacağı mahkemeler belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, askerî suçlara ilişkin dava ve işlerin, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan asliye ve ağır ceza mahkemelerinde ya da askerî birlik ve personel yoğunluğunun gerektirmesi halinde Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hakimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen ilçelerde kurulu bulunan asliye veya ağır ceza mahkemelerinde görüleceği düzenlenmektedir. Hakimler ve Savcılar Kurulunca ilçede görülmesine karar verildiği takdirde ilçenin yargı çevresi de aynı usulle belirlenecektir. İlçede görülmesine karar verilmesi halinde il merkezindeki mahkemelerin yetkisi, bu suçlar bakımından kalkmış olacaktır. Hakimler ve Savcılar Kurulu, il merkezindeki veya belirlenmesine karar verildiği takdirde ilçedeki asliye veya ağır ceza mahkemelerinden hangisinin askerî suçlara bakacağına 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin beşinci fıkrası gereğince karar verebilecektir. Ayrıca, bu suçlara ilişkin dava ve işler, acele işlerden sayılacak ve bu dava ile işlere adli tatilde de bakılacaktır. Böylelikle uzmanlaşma sağlanacak ve askerî suçlar bakımından hızlı ve etkili bir yargılama gerçekleştirilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, 1632 sayılı Kanunun Birinci Kısım Üçüncü Bap Birinci Faslında düzenlenen suçlar dolayısıyla ağır ceza mahkemesine açılacak olan davaların, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan ve Hâkimler Savcılar Kurulunca Devletin güvenliğine karşı suçlara ait davalara bakmak üzere belirlenen ağır ceza mahkemesinde görülmesi sağlanmaktadır. Düzenlemeyle, 6723 sayılı Kanunla 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 15 inci maddesinde yapılan değişiklikle terör suçlarıyla ilgili davalara bakan il merkezindeki ağır ceza mahkemesi ile bu fıkrada belirtilen askerî suçlara bakacak olan ağır ceza mahkemesinin aynı mahkeme olması sağlanmaktadır. Bu şekilde, daha etkin ve süratli bir yargılama için ihtisaslaşmanın gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Örneğin, eylemlerini İstanbul'un birden fazla ağır ceza merkezinin yetki alanında gerçekleştiren sanıkların yargılamaları İstanbul Adliyesinde yürütülecek, keza, ağır ceza merkezi olan bir ilçede işlenen aynı kapsamdaki suçlar nedeniyle açılacak davalar da o ilçenin bağlı bulunduğu il merkezindeki terör suçlarına bakan ağır ceza mahkemesinde görülecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, işbölümü gereği askerî suçlarla ilgili dava ve işlere bakacak asliye ve ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçlar ile diğer asliye ve ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçlara ilişkin davalar arasında bağlantı nedeniyle birleştirmenin zorunlu olduğu hâllerde, birleştirmenin askerî suçlarla ilgili dava ve işlere bakacak asliye ve ağır ceza mahkemelerinde yapılması sağlanmaktadır. Böylelikle askerî suçlara bakmakla görevli mahkemelerle diğer mahkemeler arasında uyumsuzluk çıkması engellenerek yargılamanın hızlandırılması amaçlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, asker kişilerin tarafından ülke sınırları dışında işlenen askerî suçlarla ilgili dava ve işlere birinci fıkra kapsamındaki Ankara mahkemelerinin bakması hükme bağlanmaktadır. Yurt dışında bulunan askerî birliklerde işlenen askerî suçlar bakımından düzenlenen bu yetki kuralı, özellikle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Afganistan gibi askerî birliklerin çok olduğu yerler bakımından getirilmektedir. Ayrıca, yurt dışında bulunan askerî mahallerde yapılacak önleme aramasına karar vermeye de bu fıkra uyarınca belirlenen Ankara sulh ceza hakimliğinin yetkili olacağı düzenlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, 1632 sayılı Kanunun 65, 66, 67, 68 ve 70 inci maddelerinde düzenlenen suçlara ilişkin dava ve işlerde yetkili mahkemenin, şüpheli veya sanığın mensubu olduğu askeri birlik veya kurumun bulunduğu yer için birinci fıkra uyarınca belirlenen il veya ilçe mahkemesinin olması sağlanarak, uygulamadaki yetkili mahkeme karmaşasının giderilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında, askeri suçlara ilişkin soruşturmanın, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet başsavcılığınca ya da birinci fıkra uyarınca Hakimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen ilçe Cumhuriyet başsavcılığınca yürütüleceği ve bu başsavcılıklarda askeri suçlar bürosu kurularak buralarda yeteri kadar Cumhuriyet savcısının görevlendirileceği düzenlenmektedir. Ayrıca, görevlendirilen Cumhuriyet savcısının, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen yapılmasını isteyebilmesine, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısının zorunlu olan delilleri toplamasına ve gerekmesi hâlinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sulh ceza hâkimliğinden talepte bulunmasına imkan sağlanmaktadır.

Madde 10- 1632 sayılı Kanuna eklenen ek 20 nci maddeyle, Anayasa değişikliğiyle askerî yargının kaldırılmış olması sonucunda kanunlarda, askerî yargı kolu içinde yer alan yargı mercilerinin adli yargıdaki karşılıkları belirlenerek boşluk oluşmasını engellemek ve uygulamada tereddütlere neden olmamak amacıyla atıf hükümleri düzenlenmektedir.

Madde 11- 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununa eklenen geçici 3 üncü maddenin birinci fıkrasına göre, il veya ilçelerde askerî suçlara bakacak mahkemelerin, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde belirleneceği düzenlenmektedir. Ek 19 uncu madde ve bu fıkrayı birlikte değerlendirdiğimizde öncelikle il merkezlerinin yanında askeri birlik ve personel yoğunluğunun gereklerine uygun olarak bazı ilçelerde askeri suçların görülüp görülmeyeceği ve görülmesine karar verildiği takdirde bu ilçelerin yargı çevresinin belirlenmesi, akabinde il ve belirlenen ilçelerde kurulu bulunan asliye veya ağır ceza mahkemelerinden hangisinin iş bölümü gereği bu suçlara bakacağı belirlenmesi gerekmektedir. Yine Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte genel yetkili mahkemelerde bulunan askerî suçlara ilişkin dosyaların yeni belirlenecek mahkemelere devir süreci düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, Anayasa değişikliği sonucunda görevleri sona eren Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, ikinci Başkanı, daire başkanları ve üyeleri ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı, daire başkanları ve üyeleri ile askerî hâkimlerin bu görevleri sırasında işledikleri şahsî suçlarıyla görev suçlarının soruşturulması ve kovuşturulmasına ilişkin hükümler ile disiplin hükümleri düzenlenmektedir. Bu hükümler, fıkarda belirtilen kişilerin söz konusu görevleri yaptıkları sırada işledikleri suçlar ile disiplin soruşturması veya kovuşturması

gerektiren eylemleri hakkında uygulanacaktır. Bu kişilerin görevleri sona erdikten sonra yeni görevleri sırasında işledikleri suçlar ile disiplin hükümleri bakımından tabi olacakları yeni hükümler uygulanacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Millî Savunma Bakanlığı tarafından Jandarma Genel Komutanlığında ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevlendirilen er ve erbaşlar ile askerlik yükümlülerinin ceza sorumluluğuna ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve bu Kararnameyi kanunlaştıran 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyi Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunla Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

669 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnameyle ve bu Kararnameyi kanunlaştıran 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Kanunla 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa eklenen geçici 5 inci maddede ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa eklenen geçici 9 uncu maddede, Jandarma Genel Komutanlığının ve Sahil Güvenlik Komutanlığının er ve erbaş ile askerlik yükümlüsü ihtiyacının, 1111 sayılı Askerlik Kanunu hükümleri çerçevesinde Millî Savunma Bakanlığı tarafından üç yıl süreyle karşılanacağı, İçişleri Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine Cumhurbaşkanı kararıyla bu sürenin uzatılabileceği, bu suretle Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı emrine verilen er ve erbaşlar ile askerlik yükümlüleri hakkında diğer er ve erbaşlar ile askerlik yükümlülerinin tabi olduğu hükümler uygulanacağı düzenlenmektedir.

2803 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesinde ve 2692 sayılı Kanunun geçici 9 uncu maddesinde yer alan hükümler nedeniyle Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı emrine verilen er ve erbaşlar ile askerlik yükümlüleri hakkında diğer er ve erbaşlar ile askerlik yükümlülerinin tabi olduğu hükümler uygulanmaya devam edildiğinden bunların askerlik yükümlülükleriyle bağlantılı olarak 1632 sayılı Kanun uygulanmaya devam edilmiştir. Ancak bazı yer mahkemelerince bu konuda tereddütler yaşanmış olduğundan uygulamaya yön vermek amacıyla bu husus Teklifte açıkça düzenlenmek suretiyle uygulama birliği sağlanması öngörülmektedir. Dolayısıyla, bu askerlik yükümlüleri hakkında yükümlülükleriyle bağlantılı olarak 1632 sayılı Kanunun uygulanması bakımından herhangi bir kesinti yaşanmamış olduğundan, Teklifin kanunlaşmasından önceki askeri suçlar nedeniyle 1632 sayılı Kanunun uygulanmasına devam olunacaktır.

Diğer yandan, askeri disiplinin temin edilmesi bakımından, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli rütbelilere karşı bu komutanlıklarda görevlendirilen erbaş ve erler ile askerlik yükümlülerinin işlediği askeri suçlar asker kişilere karşı işlenmiş sayılacaktır. Belirtilen komutanlıklarda görev yapan rütbeliler asker kişi sayılmadığından bu kişilerle ilgili olarak 1632 sayılı Kanun uygulanmamaktadır. Düzenlemeyle, er ve erbaşlar ile askerlik yükümlülerinin rütbelilere karşı suç işlemesi durumunda 1632 sayılı Kanunun uygulanması sağlanmaktadır.

Soruşturma izni, Jandarma Genel Komutanlığında asgari alay komutanı veya eşidi kurum amiri, Sahil Güvenlik Komutanlığında ise asgari grup komutanı veya eşidi kurum amiri olmak üzere, asker kişinin fiilen görev yaptığı birlik komutanı veya kurum amiri bu kişilerin yokluklarında ise vekilleri tarafından bizzat verilecektir.

Madde 12- Maddeyle, 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 29 uncu maddesinde fer'i askerî ceza olarak yer alan Türk Silâhlı Kuvvetlerinden çıkarma ve rütbenin geri alınması cezaları, hak yoksunluğu olarak düzenlenmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde düzenlenen hak yoksunlukları arasında meslekten çıkarma ve rütbenin geri alınması şeklinde hak yoksunlukları bulunmamaktadır. 5237 sayılı Kanunun genel hükümleri 1632 sayılı Kanun bakımından da uygulanacağından bu konudaki hukuki boşluk veya uygulamada yaşanacak tereddütler, 1632 sayılı Kanunun 29 uncu maddesindeki fer'i cezanın, hak yoksunluğu olarak 926 sayılı Kanuna eklenmesi suretiyle giderilmektedir. Mahkeme kararında belirtmemiş olması halinde kararın kesinleşmesi üzerine atamaya yetkili askeri makam bu hükme göre işlem yapabilecektir.

Madde 13- Maddeyle, 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, aynı Kanunun 50 nci maddesinde subaylar için yapılan düzenlemeye uyum sağlanması amacıyla düzenleme yapılmakta ve astsubaylar hakkında uygulanacak mahkumiyete bağlı hak yoksunluğu hükümleri düzenlenmektedir.

Madde 14- Maddeyle, 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa ek madde eklenmek suretiyle askeri kaynaktan müfettiş alınmasına yönelik usul ve esasların belirlenmesi ve Milli Savunma Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığında yer alan müfettiş kadrolarına üst subayların da (binbaşı, yarbay, albay) askeri müfettiş olarak atanabilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 15- Maddeyle, Milli Savunma Bakanlığı hukuk hizmetleri kadrolarında görevli askeri hâkimlerin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde istekli bulunmaları halinde, müktesepeleri dikkate alınarak Hâkimler ve Savcılar Kurulunca bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile diğer adli ve idari yargı mercilerine hâkim veya savcı olarak atanabilmelerine imkan sağlanmaktadır. Ayrıca, bu kişilerin askeri yargı ve hukuk hizmetleri kadrolarında geçirdikleri sürelerin adli ve idari yargıda geçirilmiş sayılacağı ve bu şekilde atanmaların, 926 sayılı Kanunun geçici 45 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen haklardan yararlanacağı düzenlenmektedir.

Madde 16- 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla, Anayasanın 157 nci maddesinde düzenlenen askeri olmayan makamlarla tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyumsuzluklara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakmakla görevli Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kaldırıldığından, bu uyumsuzluklara ilişkin davalara idari yargı mercileri tarafından bakılmaktadır.

Maddeyle, askeri hizmetin niteliği dikkate alınarak 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununa yeni bir madde eklemek suretiyle, bazı istisnai usul hükümleri düzenlenmektedir.

Madde 17- Anayasa değişikliği ile askerî yargının kaldırılması doğrultusunda 1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Mülga 1602 sayılı Kanunda 6413 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu kapsamında asker kişilere verilen bazı disiplin cezalarına karşı yargı yoluna gidilemeyeceği düzenlenmekteydi. Bu kapsamda 6413 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinde yapılan değişiklik ile yargı yolu kapalı olan disiplin cezalarının belirlenmesi ve uyum düzenlemesi yapılması amaçlanmaktadır.

Madde 18- Anayasa değişikliğiyle askerî yargı kaldırıldığından askeri mahkemelerin uyguladığı usul hükümlerinin düzenlendiği 353 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 19- Yürürlük maddesidir.

Madde 20- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

7/6/2021

Esas No: 2/3636

Karar No: 15

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve 98 Milletvekilinin; Askeri Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3636)” 26/5/2021 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak da Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiştir. Teklif, Adalet Komisyonu Başkanı Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç başkanlığında, Komisyonumuzun 2/6/2021 tarihli toplantısında Teklif sahipleri ile Adalet Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Danıştay, Yargıtay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ile TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Olgun Değirmenci'nin katılımlarıyla görüşülmüştür.

Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır. İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurul çalışmalarında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Adıyaman Milletvekili Muhammed Fatih Toprak, İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ile Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı özel sözcü seçilmişlerdir.

Müzakereler esnasında Teklifin lehinde genel olarak aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir:

21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile askerî mahkemeler kaldırılmış, barış zamanında disiplin mahkemeleri dışında askerî mahkemelerin kurulamayacağı, savaş hâlinde ise asker kişilerin görevleriyle ilgili işledikleri suçlara ilişkin davalarla sınırlı olarak kurulabilmeleri öngörülmüştür. Olağan dönemlerde askerî suçlara ilişkin yargılama görevi adli mercilerde bırakılmıştır. Bununla birlikte, millî savunma hizmetinin gereği gibi yerine getirilebilmesi için askerî disiplini sağlamak bir zorunluluktur. Bu zorunluğun gereği olarak, askerî disiplinin tesis edilebilmesi ve ihlal edilmesi durumunda yeniden tesis edilebilmesi için askerlik müessesesinin kendine has özelliklerinin gereği olarak, özgün kurallara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu bağlamda Teklifte, askerlik kurumunun kendine has özellikleri dikkate alınarak, askerî suçlar bakımından adli yargı mercilerinde uygulanacak usule ilişkin hükümler sevkedilmekte, askerî suçlara ilişkin davalara bakacak mahkemeler belirlenerek askerî suçların yargılmasında uzmanlaşmanın sağlanması amaçlanmaktadır.

Yürürlükteki mevzuatta askerî suç ve sırf askerî suç tanımı bulunmamaktadır. Askerî suç ve sırf askerî suç tanımları, Askerî Yargıtay içtihatlarıyla şekillenmiştir. Anayasa mahkemesi ise sırf askerî suçları, yalnızca asker şahıslar tarafından askerî bir hizmet veya görevin ihlali suretiyle işlenebilen ve unsurlarının tamamı Askerî Ceza Kanununda düzenlenen suçlar olarak tanımlamıştır. Yürürlükteki mevzuatta askerî suç ve sırf askerî suç tanımları yapılmamakla birlikte erteleme, seçenek yaptırımlara çevirme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması müesseseleri yönünden askerî suçlara ayrı sonuçlar bağlanmaktadır. Bu nedenle, düzenlemeyle askerî suç tanımı yapılmakta ve kanunilik ilkesine uygun olarak, ileride ortaya çıkabilecek tereddütlerin önüne geçmek amacıyla, sırf askerî suçlar kazuistik yöntemle belirlenmektedir.

Teklifin 3'üncü maddesinde herkes tarafından yakalama yapılabilecek hâllere ilişkin yapılmak istenen düzenleme, 2005 yılında yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 90'ıncı maddesindeki düzenlemeyle birebir örtüşmektedir. 5271 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin akabinde benzer bir düzenleme, 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 79'uncü maddesinde, 2006 yılında gerçekleştirilmiştir. Bugüne kadar uygulanan söz konusu hükümler bakımından, dile getirilen endişelere ilişkin hususlarda herhangi bir olumsuzluk yaşanmamıştır. Görüşülen Teklif ile 353 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması öngörülmektedir. Ancak 1632 sayılı Askerî Ceza Kanun ise hâlâ yürürlüktedir ve asker kişilerin özel statüsü dikkate alındığında belli bazı usul hükümlerinin hayata geçirilmesi ise bir gerekliliktir. Teklif ile 1632 sayılı Kanunda yapılan düzenlemeler, bu gerekliliğin bir yansımasıdır.

353 sayılı Kanunun Teklif ile yürürlükten kaldırılması öngörüldüğünden, 353 sayılı Kanunun ek 4'üncü maddesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının (HAGB) verilemeyeceği istisnai durumlara ilişkin yer alan hükümler 1632 sayılı Kanuna aktarılmakta, istisnai durumlarda bir değişikliğe gidilmemektedir. Diğer yandan getirilen hüküm, Anayasa Mahkemesinin 14/3/2019 tarihli, 2018/161 esas ve 2019/13 sayılı kararında söz konusu hükümle ilgili olarak "...Askerî suçlar, askerî bir yararı koruma amacı güden ve Askerî Ceza Kanunu tarafından öngörülen veya yapılan atf dolayısıyla bu Kanun'un uygulama alanına giren suçlardır. Sırf askerî suçlar ise, yalnızca asker şahıslar tarafından askerî bir hizmet veya görevin ihlali suretiyle işlenebilen ve unsurlarının tamamı Askerî Ceza Kanunu'nda düzenlenen suçlardır. Anılan suçların; askerî disiplini korumak ve sürdürmek, adalet ile disiplin arasında denge sağlamak, adil ve sürekli bir disiplin düzeni oluşturmak amacıyla ihdas edildiği, başka bir ifadeyle sırf askerî suçların, askerî disiplini korumak ve sürdürmek ile askerî hizmete veya göreve bağlı olan kamusal menfaatin korunması amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Kuralın gerekçesinde, HAGB kurumunun askerî yargıya özgü düzenlemelerinin hükmüne bağlandığı, bu kapsamda ölçülü ve orantılı bir düzenleme yapıldığı belirtilmiştir. Kural metni, gerekçe ve sırf askerî suçların özellikleri gözönünde bulundurulduğunda kanun koyucunun HAGB kurumunun sırf askerî suçlara ilişkin altı ay veya daha fazla süreli hapis cezasına konu mahkûmiyetler hakkında uygulanmasının askerî disiplinin korunmasında ve sürdürülmesinde zafiyetlere neden olabileceğini değerlendirdiği ve bu bağlamda söz konusu mahkûmiyetlerin HAGB kapsamı dışında tutulmasını öngörmek suretiyle askerî disiplinin tesisinde zafiyete uğranmasının önüne geçilmesini amaçladığı görülmektedir... Sırf askerî suçun konusunu oluşturan fiiller ile bu kapsam dışında kalan suçların konularını oluşturan fiillerin nitelikleri farklı olduğu gibi bu fiillerin suç olarak kabul edilmesi suretiyle korunmak istenen hukuki menfaatler de farklıdır. Sırf askerî suçların öngörülmesi ile korunmak istenen menfaat, diğer suçlardan farklı olarak esas itibarıyla askerî hizmete bağlı olan kamusal bir menfaattir. Sırf askerî suçların faillerinin yalnızca asker kişileri olabilmesi de bu suçları diğer suçlardan farklı kılan bir diğer husustur. Suçun konusu olan fiillerin niteliği, faillerinin hukuki konumu ve bu düzenlemeler ile korunmak istenen hukuki menfaatlerin farklılığı gözetildiğinde sırf askerî suçların faillerinin diğer suçların failleri ile aynı hukuki konumda bulunmadıkları, bu itibarla farklı kurallara tabi tutulmalarında eşitlik ilkesine aykırılık bulunmadığı açıktır." şeklinde verdiği karar ile de uyumludur ve Anayasaya aykırılık teşkil etmemektedir. Kapsamda yer alan çok sık işlenen suçlar neticesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinde disiplinin ciddi manada sarsılması tehlikesi karşısında bunu önlemek amacıyla düzenleme getirilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda hak yoksunlukları arasında meslekten çıkarma ve rütbenin geri alınması bulunmamaktadır. Yapılan düzenlemeyle, 1632 sayılı Kanunun 29'uncü maddesindeki fer'i ceza, hak yoksunluğu olarak 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa eklenerek, 5237 sayılı Kanunun genel hükümleri 1632 sayılı Kanun bakımından da uygulanacağından, uygulamada yaşanabilecek tereddütlerin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Diğer yandan, 6413 sayılı Türk Silahlı

Kuvvetleri Disiplin Kanunu kapsamında silahlı kuvvetlerden ayırma cezaları, söz konusu Kanunun “Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası” başlıklı 13’üncü ve “Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlikler” başlıklı 20’nci maddelerinde zaten bulunmaktadır. Dolayısıyla ifade edildiği gibi disiplin cezası uygulamaları ile yargılamaların birbirine karıştırılması gibi bir durum söz konusu değildir. Bahse konu düzenleme, 2000 yılında yapılan değişiklikle 1632 sayılı Kanunda düzenlenmiş ve o günden bu yana da uygulanmaktadır. Öte yandan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılması neticesinde bir hak ihlali kararı verildiği takdirde, mahkûmiyet hükmünün bütün sonuçlarıyla ortadan kalkması durumunda, hukuk devleti içerisinde gereken mekanizmaların işleyeceğinde ise şüphe bulunmamaktadır. Dolayısıyla bir mağduriyet oluşması söz konusu değildir.

1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu, askerî yargının kaldırılması sonucunda yürürlükten kaldırılmıştır. Getirilen düzenlemeyle, mülga 1602 sayılı Kanunda 6413 sayılı Kanun ile asker kişilere verilen bazı disiplin cezalarına karşı yargı yoluna gidilemeyeceğine ilişkin yer alan düzenlemeye uyum düzenlemesi yapılmakta ve yargı yolu kapalı olan disiplin cezaları belirlenmektedir. Anayasanın 129’uncu maddesinin üçüncü fıkrasında disiplin kararlarının yargı denetimi dışında bırakılmayacağı, dördüncü fıkrasında ise Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümlerin saklı olduğu açıkça ifade edilmiştir. Yine Anayasa Mahkemesinin 4/6/2014 tarihli, 2013/82 esas ve 2014/100 sayılı kararında, Anayasa’nın 129’uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılmayacağı ifade edildikten sonra, dördüncü fıkrasında, Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümlerin saklı olduğu belirtilerek, silahlı kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkında verilecek disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılması konusunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanıdığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla getirilen düzenlemede herhangi bir Anayasaya aykırı durum bulunmamaktadır.

6413 sayılı Kanunda astın üste karşı eylemlerinin yanı sıra, üstün asta karşı disiplin cezasını gerektiren eylemlerine ilişkin de düzenlemeler bulunmaktadır. Silahlı Kuvvetlerin kendi özelinde, kendine has askerî disiplinin olduğu evrensel bir gerçekliktir. Bu nedenle Teklifte, Silahlı Kuvvetlerin kendi sistematiği içerisinde kendi disiplinini gözetmesinin bir zorunluluğu olarak, Silahlı Kuvvetlerin operasyon yeteneği ve caydırıcılığı açısından sürdürülebilir bir disiplini sağlamak amacıyla düzenlemeler yapılmaktadır. İfade edildiği gibi üstün asta karşı gerçekleştirdiği olumsuz fiillerin yaptırımsız kalması söz konusu değildir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasanın 10’uncu maddesinde öngörülen eşitlik ilkesinin, hukuksal durumu aynı olanlar için söz konusu olduğu, durumlarındaki özelliklerin kimi kişiler yahut topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebileceği, aynı hukuksal durumların aynı, ayrı hukuksal durumların farklı kurallara bağlı tutulmasının Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesini zedelemeyeceğini belirtmiştir. Silahlı Kuvvetlerin özel durumu da dikkate alınarak, Teklifte yapılan düzenlemeler bu açıdan değerlendirildiğinde, eşitlik ilkesini zedeler mahiyette düzenlemelerle, askerî personel arasında bir farklılaştırmaya gidildiği yönündeki eleştiriler yerinde değildir.

Cumhurbaşkanının denetleme ve inceleme yaptıracağı mekanizmalar mevcut bulunmakla birlikte, Genelkurmay Başkanı ile kuvvet komutanları hakkında askerî suçlara ilişkin olarak ön incelemeyi Cumhurbaşkanı bizzat yapabilecektir.

Askerî suçlara ilişkin dava ve işler, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan asliye ve ağır ceza mahkemelerinde ya da askerî birlik ve personel yoğunluğunun gerektirmesi hâlinde Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen ilçelerde kurulu bulunan asliye veya ağır ceza mahkemelerinde görülecektir. Yetki sınırları Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirleneceğinden doğal hâkim ilkesine aykırı bir durum bulunmamaktadır. Askerî suçlara ilişkin yeni bir mahkeme kurulması gibi bir durum da söz konusu değildir.

Teklifin aleyhinde ise genel itibarıyla aşağıdaki eleştiriler dile getirilmiştir:

Sırf askerî suçlarla ilgili olarak maddeler hâlinde sayma usulü yerine, düzenlemede sırf askerî suçlara ilişkin teorik tanıma yer verilmesi, ileride yapılacak kanun değişiklikleri sonrasında suçun sırf askerî suç oluşturup oluşturmadığı noktasında ortaya çıkacak tartışmaların önüne geçecektir. Diğer yandan ceza usul hukukuna ilişkin düzenlemelerin maddi ceza kanunu yerine Ceza Muhakemesi Kanununda düzenlenmesi daha uygun olacaktır.

Asker kişilerin herkes tarafından geçici olarak yakalanabileceğine ilişkin yapılmak istenen düzenleme, gelecekte tehlikeli bir sürecin nedeni olabilecek ve toplumsal yapıyı bozar yapıya bürünebilecek nitelikte bir hükümdür. Düzenleme çok soyut ve geniştir. Hükümde kullanılan “herkes” tabiri, vatandaş olsun/olmasın herkesin asker kişiyi yakalayabileceği sonucunu ortaya çıkardığı gibi, asker kişinin geçici olarak yakalanabileceği suçlar da tarif edilmemiştir. Suç kanaatinin nasıl oluşacağı ve sonrasında gözetim altında tutma yetkisinin nasıl, nerede ve ne kadar süre ile kullanılacağı gibi birçok konuda belirsizlik bulunmaktadır. Bu durum, gerçek manada bir suç olmamasına rağmen, asker kişilere yönelik hürriyeti tahdide varabilecek olumsuz uygulamalara yol açabilecektir. Benzer bir hükmün diğer kolluk görevlileri için niçin bulunmadığı da izaha muhtaçtır. Zaten yakalama ve yakalanan kişi hakkında yapılacak işlemleri düzenleyen 5271 sayılı Kanunun 90’ıncı maddesi bulunduğundan, kötü kullanımlara sebebiyet verebilecek söz konusu düzenlemeye gerek bulunmamaktadır.

6413 sayılı Kanunda asker kişileriyle ilgili disiplin uygulamalarının nasıl uygulanacağı belirlenmiş iken, yargı yolları ile disiplin uygulamaları ve ceza yargılamasını birbirine karıştırır mahiyette, Anayasal teminat altında bulunan disiplin soruşturmalarına ilişkin savunma hakkı ortadan kaldırılarak, bir yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, mahkemenin Türk Silahlı Kuvvetlerinden subay ve astsubayların çıkarılmalarına karar vereceğine ilişkin düzenleme hukuk devleti ilkesine, adil yargılanma hakkına, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ilkelere ve masumiyet ilkesine açık aykırılık oluşturmaktadır. Hatta bir yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkûmiyet durumunda, mahkeme hükmünde belirtilmemiş olsa dahi, subay ve astsubayların Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılmalarını gerektirecektir. Diğer taraftan düzenlemede, kesin hükmün ne zaman ortaya çıkacağı da belirlenmemiştir. Bireysel başvuru sonucunda Anayasa Mahkemesinin hak ihlaline karar vermesi durumunda uygulamada çok yönlü Anayasaya aykırı bu düzenleme nedeniyle ciddi mağduriyetler yaşanacaktır.

Ceza Muhakemesi Kanununda iki yıl veya daha az süreli hapis cezaları için mahkeme tarafından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceğine ilişkin hükümden askerî suçlar bakımından farklılaştırmaya gidilmesi, sivil ve askerî suçlar arasında ciddi bir ayrıma neden olacaktır. Öte yandan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı hâller arasında yer alan “*Fiilin, disiplini ağır şekilde ihlal etmesi veya birliğin güvenliğini tehlikeye düşürmesi ya da birliğin muharebe hazırlığını veya etkinliğini zaafiyete uğratması ya da büyük bir zarar meydana getirmesi*” şeklindeki hüküm uygulamada tereddütlere ve farklı kararlara yol açacak, son derece muğlak bir hükümdür. Usul hükümleri keyfî uygulamalara yer vermeyecek şekilde somutlaştırılmalıdır.

Devlet memurları, iki yıl ve daha az süreli hapis cezaları bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesinden yararlanabilecek iken, askerî personel bir yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olduğu takdirde Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılacak ve tekrar Türk Silahlı Kuvvetlerine kabul edilmeyecektir. Bu durum askerî personel ile diğer devlet memurları arasında eşitsizlik oluşturacaktır. Yine uzman çavuşlar, otuz günden daha fazla süreli hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm oldukları takdirde Türk Silahlı Kuvvetleriyle ilişkileri kesilmektedir. En azından subay ve astsubay hükümleri, uzman çavuşlara da teşmil edilerek askerî personel arasındaki eşitsizlik giderilmelidir.

Disiplin cezaları, asker kişilerin kariyerleri açısından ciddi sonuçlar ortaya çıkarmakta, disiplin ceza puanına bağlı olarak, ayırma cezası verilebilmektedir. Bu nedenle, askerî öğrenciler ile erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı iptal davası açma yolunun kapatılması, uygulamada bilhassa üstler tarafından gerçekleştirilen mobing eylemlerini engellemeyi güçleştirecek, verilen disiplin cezalarının ötesinde orantısız sonuçlara ve ciddi hak kayıplarına yol açacaktır. Bu sebeple düzenleme, başta Anayasanın 129’uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.” hükmü olmak üzere, Anayasanın 2, 13, 36 ve 125’inci maddelerine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Astların üstlere karşı hak arama mekanizmalarının önü tıkayacak bir düzenlemeye gidilmemelidir.

Şüpheli sıfatıyla ifadelerinin alınması ve diğer hususlar bakımından, başta uzman çavuşlar ve sözleşmeli erler olmak üzere, asker kişileriyle ilgili olarak, askerlik ilişkisi içinde eşitsizliğe yol açacak düzenlemelerden kaçınılmalıdır.

Siyasi unvan taşıyanlara, soruşturma izinlerini verme noktasında yetki verilmesi uygulamada birtakım endişeleri ortaya çıkaracaktır.

Genelkurmay Başkanı ile kuvvet komutanları hakkında askerî suçlardan dolayı kovuşturma yapılmasının Cumhurbaşkanının iznine bağlanması, Cumhurbaşkanının Parti Başkanlığı göz önüne alındığında sakıncalar doğuracaktır. Diğer taraftan Cumhurbaşkanının konumu göz önüne alındığında, ön incelemeyi nasıl yapacağı hususu somut bir şekilde ortaya konmalıdır. Yine Genelkurmay Başkanının bulunduğu konum dikkate alındığında, “inceleme yapılanın üstü konumundaki asker kişileri” ibaresinin nasıl uygulanacağını açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Aksi takdirde somut düzenlemelere yer verilmeden gerçekleştirilecek uygulamalar, Anayasanın 128’inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırılık durumunu ortaya çıkacaktır.

Askerî suçlara ilişkin yargılamayı, askerî birlik ve personel yoğunluğu gerekçesiyle suçların işlendiği yerden başka yerlere taşımak doğal hâkim ilkesine aykırıdır.

Komisyonumuzca Teklifin maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklif oy çokluğu ile kabul edilmiş, maddeleri redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Ramazan Can</i>	<i>Gülşay Samancı</i>
Bartın	Kırıkkale	Konya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Belgin Uygur</i>	<i>Muhammed Fatih Toprak</i>	<i>Abdullah Koç</i>
Balıkesir	Adıyaman	Ağrı
	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Ayhan Erel</i>	<i>Hasan Subaşı</i>	<i>Rafet Zeybek</i>
Aksaray	Antalya	Antalya
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Mehmet Ruştu Tiryaki
Batman
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Tuƒan Köse
Çorum
(Son oylamada bulunamadı,
muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Turan Aydoğın
İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Züleyha Gülüm
İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Alpay Antmen
Mersin
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Emine Yavuz Gözgeç
Bursa

Üye
Sabri Öztürk
Giresun

Üye
Zeynel Emre
İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Mahmut Atilla Kaya
İzmir

Üye
Orhan Kırcalı
Samsun
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Yücel Bulut
Tokat

Üye
Oğuzhan Kaya
Çorum

Üye
Abdulkadir Özel
Hatay

Üye
Abdullah Güler
İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Halil Öztürk
Kırıkkale

Üye
Mustafa Arslan
Tokat

MUHALEFET ŞERHİ

(2/3636) evrak sayılı “**Askeri Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”ne ilişkin muhalefet şerhimiz.

I. TEKLİFİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

AKP’li 99 milletvekilinin imzasıyla 26 Mayıs 2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan; Adalet Komisyonu olarak esas komisyon görevlendirmesiyle 2 Haziran 2021 tarihinde görüşmelerini gerçekleştirdiğimiz **Askeri Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**, görüşmeler sırasında hiçbir değişiklik yapılmaksızın AKP ve MHP’li milletvekillerinin oylarıyla kabul edildi.

Nitelikli kanunlar yapma açısından sakıncalı bir yöntem olan torba kanun formatında hazırlanan mezkûr teklif, yürürlük ve yürütme maddeleriyle birlikte toplam 20 madden oluşmakta. Teklif, niceliksel olarak en fazla değişikliği, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununda gerçekleştirirken, bu kanuna; 1’i geçici toplam 11 madde eklenmekte. Askeri Ceza Kanununda hangi suçların ‘askeri suç’, hangilerinin ‘sırf askeri suç’ olduğu; askerlerin suç işlemleri halinde kimler tarafından yakalanıp, tutuklanacağı; askeri suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmaların nasıl yapılacağı ve kimlerin soruşturma izni vermeye yetkili olduğu; Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlarının suç işlemleri durumunda haklarında yürütülecek soruşturmalarda izlenecek yöntem; hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının hangi cezalarda uygulanmayacağı ve askeri suçlara bakacak mahkemelerin belirlendiği teklif, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 50 ve 94’üncü maddelerine yapılan bent eklemesiyle subay ve astsubayların, askeri kapsamda olmasa da belli suçlardan mahkum olması veya kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezasına çarptırılması halinde başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın Türk Silahlı Kuvvetleri’nden (TSK) çıkarılmasını öngörmekte. Aynı kanunda (926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu) yapılan bir diğer değişiklikle Milli Savunma Bakanlığının müfettiş kadrolarına askeri kaynaktan atama yapma yöntemi düzenlenirken, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununa eklenen bir maddeyle Milli Savunma Bakanlığı kadrolarında çalışan kamu görevlileri ile 7179 sayılı Askerealma Kanunu kapsamında askerlik hizmetini yerine getiren yedek subaylar ve yedek astsubaylar ile erbaş ve erlere ilişkin, askeri hizmete dair işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıklarda izlenecek yöntem belirlenmekte. Teklif kapsamında 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununda yapılan değişiklik ise, askeri öğrenciler ile erbaş ve erlerin, hakkında verilen disiplin cezalarını; subay, astsubay,

uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erlerin de hakkında verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezalarını yargıya taşımalarını engellenmekte.

Komisyonun Cumhuriyet Halk Partili üyeleri olarak görüşmeler sırasında; teklifin 3, 5, 6, 7, 12, 13, 14 ve 17'nci maddelerine ilişkin itirazlarımız, komisyonda çoğunluğu elinde bulunduran AKP ve MHP'li milletvekillerinde karşılık bulmamıştır. Söz konusu maddelere itirazlarımızın içeriğini muhalefet şerhimizin, teklifin maddelerine ilişkin bölümünde detaylı şekilde aktaracağımızı ifade ederek, bu kısımda, Ülkemizde asker-sivil ilişkilerinin geldiği nokta ve bunun mezkûr teklife yansımalarına dikkat çekmek istiyoruz.

Ne yazık ki Ülkemiz, asker-sivil ilişkileri açısından en sorunlu ülkeler arasında yer almaktadır. İki yıl sonra 100'üncü yaşına girecek olan Cumhuriyetimiz, 2 askeri darbe, 2 askeri muhtıra, 1 askeri bildiri, son olarak da 15 Temmuz 2016 tarihinde akamete uğratılan bir darbe girişimi yaşamıştır. Ekonomik, sosyal ve siyasi birçok nedenin kaynaklık ettiği askeri müdahalelerin ağır faturası, o günlerle sınırlı kalmamakta, etkisini yıllarca sürdürmekte ve hem demokratik hem de sosyo-ekonomik gelişimizi on yıllarca geriletmektedir.

Askeri müdahalelerde göz ardı edilmemesi gereken nedenlerden biri de askerlerin sivil alanı, sivillerin de askeri alana hükmetme arzusudur. Bunun yakın zamandaki en can yakıcı örneğini; Fethullah Gülen Cemaati'nin, AKP iktidarı sayesinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nde elde ettiği güçle darbe girişiminde bulunmasıyla yaşadık. 251 vatandaşımızın hayatını kaybettiği, 2196'sının da yaralandığı 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin ağır sonuçlarından biri de önceki darbelerde olduğu gibi demokratik sistemimizin on yıllarca geriye gitmesi; otoriter, tek adama dayalı bir sistemin uygulamaya konulmasıdır.

AKP'nin; Türk Silahlı Kuvvetleri karşıtlığı ve bu doğrultuda Fethullah Gülen Cemaati mensuplarıyla ortak hareket etmesi, herkesin bildiği üzere daha iktidarının ilk günlerinde başlamıştı. Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantılarında, Fethullah Gülen'in, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik laik yapısını hedef alan bir örgütlenme içinde olduğu dönemin komutanları tarafından raporlarla ortaya konulmasına karşın başta dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere toplantıda bulunan MGK'nin AKP'li bakanlarınca dikkate alınmamıştı. Bu birlikteliğin AKP açısından ne anlama geldiğini en iyi anlatan kişi ise, yine bir AKP'li oldu. Geçen yıl bir televizyon kanalında katıldığı tartışma programında, tartışmanın hararetlenmesi üzerine gerçekleri ağzından kaçırarak, dönem AKP Tanıtım ve Medya Başkan Yardımcısı Emre Cemil Ayvalı'nın, *"AK Parti, FETÖ ile kol kola girdiyse bunu farklı darbecileri tasfiye etmek için yaptı. 2002'de iktidara gelmişim, sene 2007 - 2008. Benim bir müsteşar atamam için bu adamın genel müdür olarak 12 yılı doldurması lazım. Bir tarafta darbeci Kemalist gelenek vardı, bir tarafta da FETÖ vardı. Bunları birbirine*

kırdırmak suretiyle yol almak mecburiyetinde kaldım. Mesele budur." sözleri, yorum yapmayı gerektirmeyecek açıklıkta AKP-FETÖ işbirliğini ortaya koymaktadır. AKP'nin, FETÖ'nün önündeki taşları nasıl temizlediğine ilişkin bir diğer örnek ise, bir FETÖ kumpası sonrası 'terör örgütü kurmak ve yönetmek' suçlamasıyla tutuklanan eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ tarafından açıklanmıştı. İlker Başbuğ, geçen yıl bir televizyon programında; 26 Haziran 2009 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçen, bu gün görüştüğümüz gibi bir torba kanuna dikkat çekmiş ve bu kanunla askeri şahısların, askeri mahalde işlediği suçlar da dahil özel yetkili mahkemelerde yargılanmasının yolunun açıldığını anlatmıştı. Başbuğ, düzenlemenin anayasaya aykırı olduğunu belirtirken, altında imzası olan kişilerin FETÖ ile bağlantısının araştırılması gerektiğini de vurgulamıştı.

Türkiye'de siyasetten en uzak tutulması gereken iki kurum olan kışla ve cami, ne yazık ki AKP dönemiyle baskın siyasi aktörlere dönüşmüştür. Bir yanda partili kimliğiyle başkomutanlık unvanını taşıyan Recep Tayyip Erdoğan, diğer yanda yakın döneme kadar Genelkurmay Başkanlığını üstlenmiş olan Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar. Bu durumun yol açtığı en büyük tahribat ise; asker açısından vazgeçilmez önemdeki disiplinin sarsılmasıdır. Askerliğin özünün disiplin olduğu tartışmasız bir gerçektir. Üstlenilen görevin önemi ve asker kişinin diğer tüm meslek mensuplarından farklı olarak hem fiziksel hem de düşünsel hazır olması ancak disiplinle mümkündür. Bu takdirde askeri başarı sağlanabilmektedir. Disiplin, belli ölçülerde kapalı bir yapıya sahip olan askerlikteki özgün ilişkilerinin de temelidir. Ast-üst ilişkilerinde hiyerarşinin korunması, verilen emrin yerine getirilmesi, askerlik açısından mutlaktır. Bununla birlikte hem ordunun iç işleyişi hem de Ülkemizin demokratik sürecinin kesintiye uğramaması için askeri disiplinin, hukuk sınırlarında uygulanması aynı düzeyde önemli bir gerekliliktir. Liyakati ve statüsü ne olursa olsun hukuk önünde eşitliği esas almayan bir disiplin anlayışının, disiplinsizliğin kaynağı olması kaçınılmazdır. Hukuk önünde eşitliği öncelemeyen her türlü disiplin, Türk Silahlı Kuvvetleri içinde kliklere, gruplaşmalara, dışarıdan sızmalara ve cunta oluşumlarına zemin hazırlamaktan öteye gitmeyecektir. FETÖ darbe girişimi başta olmak üzere geçmişteki askeri müdahalelerdeki belirleyici etkenlerden biri de, Türk Silahlı Kuvvetleri içinde belli 'kişi' ve 'gruplar'ın hukuk kurallarından azade kılınmasıdır. Bu bağlamda hukuk önünde eşitlik ilkesinin, Türk Silahlı Kuvvetleri personeli açısından azami düzeyde korunması, hayati önemdedir.

Görüşmelerini yaptığımız **Askeri Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**'nde itiraz ettiğimiz düzenlemeler; askerin iç ilişkileri ile sivil-asker ilişkilerini olumsuz etkileyecek, yeni sorunlara yol açacak niteliktedir.

II. TEKLİFİN MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Teklifin 3'üncü maddesiyle; 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'na eklenen “Yakalama ve tutuklama” başlıklı ek 13. maddenin birinci fıkrası uyarınca; kişiye suç işlerken rastlanması ve suçüstü bir fiilden dolayı kaçma olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması durumunda, asker kişi herkes tarafından geçici olarak yakalanabilir. Teklif metninin gerekçesinde, bu düzenlemenin 5271 sayılı CMK'nin 90. maddesi esas alınmak suret öngörüldüğü belirtilmektedir (esasen, 5271 sayılı CMK'nin 90. maddesi, asker olan ve olmayan kişiler arasında bir ayırım da yapmamaktadır). Geçici yakalama hususunda sivil ve asker kişiler bakımından hukuki rejim koşutluğu, ilkesel olarak doğrudur. Karşılaştırmalı hukuka bakıldığında, Fransız mevzuatı da, sivil kişilerin suçüstü hallerde asker kişileri yakalayabilmesine ilişkin bir hüküm içermektedir (Code de justice militaire, L212-21). Ancak, asker kişilere karşı söz konusu geçici yakalama yetkisinin tanınmasının, bu yetkinin sivil kişilere karşı tanınmasından daha büyük riskler içerebileceğinin farkında olmak gerekir. Görevi gereği silah taşıyabilen asker kişilere karşı, suçu ve kaçma olasılığını tespit hususlarında da uzmanlığı bulunmayan her bir kişi tarafından yakalama yapılabilmesi yetkisinin öngörülmesi, uygulamada; gerçekten suç işlemiş olsun ya da olmasın, yakalanmak istenen asker kişinin yakalanmamak ya da karşılık vermek amacıyla sivil kişilere karşı silah kullanması tehlikesini doğuracaktır.

1632 sayılı Kanun'a eklenen “Yakalama ve tutuklama” başlıklı 13. maddenin ikinci fıkrası uyarınca, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Cumhuriyet savcısına derhal başvurma olanağı da bulunmadığı takdirde; amiri, üstü, askeri karakol, nöbetçi, devriye, askeri inzibat ve kolluk görevlileri asker kişiyi yakalama yetkisine sahiptir. Teklif metninin gerekçesinde; bu düzenlemenin, 5271 sayılı CMK'nin 90. maddesi esas alınarak yapıldığı belirtilmektedir. Ancak 5271 sayılı Kanun'un ikinci fıkrasında, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren hallere ilişkin söz konusu yakalama yetkisi, yalnızca kolluk görevlilerine tanınmıştır. Buna karşın; 1632 sayılı Kanun'a eklenmesi teklif edilen ek madde 13'ün ikinci fıkrasında, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren hallere ilişkin yakalama yetkisine sahip kişi ve merciler, asker kişiler bakımından oldukça geniş şekilde öngörülmüştür. Asker kişilere ilişkin istisnai yakalama yetkisinin suçüstü halin ötesindeki durumlara doğru bu şekilde genişletilmesi; tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren haller konusunda sağlıklı değerlendirme yapamama ihtimali de

olan asker kişilerle yakalanmak istenen asker kişiler arasında silahlı çatışma riskine ve her halükarda suistimallere yol açabilecektir.

Teklifin 5'inci maddesiyle; 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'na ek madde 15'in eklenmesi öngörülmektedir. Buna göre; asker kişilerin işledikleri askeri suçların soruşturulması izne tabidir. Ancak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hallerde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülecektir. Teklif konusu düzenleme, soruşturma izninin hangi merciler tarafından verileceğini de düzenlemektedir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü haller dışında asker kişilerin işledikleri askeri suçların soruşturulmasının izne tabi olması; özgül bir disiplin anlayışı içeren askeri yapı bünyesinde, düşük rütbeli askerleri yüksek rütbeli askerler karşısında kırılğan ve her türlü suistimale açık hale getirebilecek ve hem failer hem de mağdurlar açısından Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı sonuçlara yol açacaktır.

Teklifin 6'nıncı maddesiyle; 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'na ek madde 16'nın eklenmesi öngörülmektedir. Buna göre; Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları hakkında askeri suçlardan dolayı soruşturma yapılması, cumhurbaşkanının iznine tabidir. Ancak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hallerde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülecektir. En yüksek rütbeli askerlerin işledikleri askeri suçların soruşturulmasının uygulamada parti genel başkanı olan ve anayasal tarafsızlık yükümlülüğüne uymayan bir cumhurbaşkanının takdirine bırakılması, cumhurbaşkanı makamında bulunan kişinin suistimalde bulunma riskine ve emir komuta zincirinin başındaki komutanların hukuk ve anayasal hiyerarşi dışında kişisel bağlılık ve biat konumuna düşme tehlikesini içermektedir.

Maddenin altıncı fıkrasıyla, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 17. maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlar bakımından da bu madde hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Söz konusu düzenlemeye göre; “Bu Kanunda [3628 sayılı Kanun'da] ve 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz”. 3628 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ikinci fıkrası ise, anılan birinci fıkra hükmünün, müsteşarlar, valiler ve

kaymakamlar hakkında uygulanmayacağını öngörmektedir. Teklif konusu maddenin altıncı fıkrası, bu açıdan; Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanlarının mezkûr suçlarla ilgili olarak soruşturulması bakımından, müsteşarlar, valiler ve kaymakamlar bakımından öngörülmüş istisnanın bir benzerini getirmektedir. Söz konusu komutanlar hakkında askeri suçlarla ilgili soruşturma izni verme yetkisinin cumhurbaşkanına ait olmasıyla ilgili yukarıda işaret edilen riskler, burada da geçerlidir.

Yukarıda işaret edilen hususlara karşın; bir devletteki en yüksek rütbeli komutanlarla ilgili ceza soruşturmasının bazı koşullarda devlet başkanının iznine tabi olmasının belirli bir mantığı vardır ve söz konusu kural, hukuk sisteminde kamu görevlileri ile ilgili olarak öngörülen genel soruşturma izni müessesesi (Anayasa m.129/6) ile de uyumlu addedilebilir. Kanun teklifinin 6. maddesi ile 1632 sayılı Kanun'a eklenmesi öngörülen ek madde 16'ya ilişkin belirttiğimiz riskler, temelde, Türkiye'de Cumhurbaşkanı'nın siyaseten taraf ve uygulamada parti genel başkanı olmasından kaynaklı genel mahiyetteki siyasi rejim sorunudur.

Madde kapsamında, Genelkurmay Başkanının askeri bir suç işlemesi halinde, cumhurbaşkanının soruşturma izni vermeden önce yaptıracağı ön inceleme kapsamında daha üst rütbeli askerleri görevlendireceğine ilişkin hüküm, uygulamada karşılığı olmayan bir düzenlemedir. Askeri hiyerarşide Genelkurmay Başkanının üstünde askeri görev üstlenmiş kişi olamayacağı göz önüne alındığında, ön incelemenin nasıl yapılacağı belirsizdir.

Teklifin 7'nci maddesiyle; 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'na ek madde 17'nin eklenmesi öngörülmektedir. Yapılan eklemeye; Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümlerinin, bazı askeri suçlar yönünden uygulanmaması düzenlenmekte. Buna göre; hükmün açıklanmasının geriye bırakılması, "Fiilin, disiplini ağır şekilde ihlal etmesi veya birliğin güvenliğini tehlikeye düşürmesi ya da birliğin muharebe hazırlığını ve etkinliğini zafiyete uğratması ya da büyük bir zarar meydana getirmesi" hallerinde de uygulanmayacak. Bu hüküm, hukuken belirlilik içermediği gibi yargı kararlarının çelişkili olmasına da yol açacaktır.

Teklifin 12 ve 13'üncü maddesiyle; 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu 50'nci maddesine (d), 94'üncü maddesine de (c) bendi eklenmek suretiyle; subay ve astsubayların, madde kapsamındaki suçlardan mahkûmiyet veya kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkûm olmaları halinde, mahkûmiyet kararıyla birlikte Türk Silahlı Kuvvetleri'nden çıkarılmasını öngörülmekte. Mahkeme hükmünde

mahkûm edilen askeri personelin, Türk Silahlı Kuvvetleri'nden çıkartılması yönünde hüküm belirtilmemiş olsa dahi mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak çıkartma işlemi otomatik gerçekleşecek. Çıkarma işlemi; askeri rütbe ve memuriyetlerin kaybedilmesi ile subay, astsubay ve Devlet memuru olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetleri'ne kabul edilmeme sonucunu da doğuracak. Düzenlemeyle; disiplin sürecinin ardından uygulanması gereken çıkartma işlemi, ceza yargılamasının sonucuna bağlanmakta, hatta mahkeme kararında bu yönde bir hüküm olmaması halinde bile işlem gerçekleştirmektedir. Bu durumun disiplin suçlarını kapsayan kanun hükümleriyle çelişki yaratması kaçınılmaz olup, aynı zamanda disiplinden kaynaklı savunma hakkının ihlaline sebep olacaktır.

Düzenleme; Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru sürecini içermemesi nedeniyle anayasaya da aykırıdır. Kişilerin, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru sonucu verdiği ihlal kararı neticesinde yeniden yapılan yargılama ile ilgili, beraat edebildikleri göz önüne alındığında, bu süreç tamamlanmadan çıkarma işleminin gerçekleşmesi çifte cezalandırma anlamı taşıyacaktır.

Teklifin 14'üncü maddesiyle; 926 sayılı Kanun'a ek madde 39'un eklenmesi öngörülmektedir. Buna göre, Milli Savunma Bakanlığı'nın müfettiş kadrolarına askeri kaynaktan atama yapılabilecektir. Ancak, maddenin, askeri kaynaktan stajyer müfettiş alımının müfettişliğe giriş sınavıyla yapılacağını belirten ikinci fıkrası, giriş sınavına başvurabilmek için, kuvvet komutanlıklarında üst subay rütbesinde bulunmak ve yönetmelikte öngörülen şartları taşımanın gerektiğini belirtmekle yetinmektedir. Yine aynı fıkra, giriş sınavının yazılı ve/veya mülakat şeklinde yapılacağını belirtmektedir. Giriş sınavına başvuru şartlarının ve giriş sınavının nasıl yapılacağı hususunun belirlenmesinin yönetmeliğe bırakılması, Anayasa'nın 128., 7., 124., 70. ve 10. maddelerine aykırıdır.

Teklif konusu düzenlemenin üçüncü fıkrasında; stajyer müfettişlerin stajyerlik süresinin bir yıl olduğu ve bu sürenin sonunda oluşturulacak yeterlik sınav kurulu tarafından, stajyerlerin, yönetmelikle belirlenecek konulardan yazılı ve/veya sözlü sınava tabi tutulacakları belirtilmektedir. Maddenin dördüncü fıkrası uyarınca; müfettişliğe atanmak için, stajyerlik süresini ve yeterlik sınavını başarıyla tamamlamak gerekmektedir. Yeterlik sınavının usulünün kanunda belirlenmemiş olması ve yönetmeliğe bırakılması; Anayasa'nın 128., 7., 124., 70. ve 10. maddelerine aykırıdır.

Düzenlemenin anayasaya aykırılığı; Anayasa Mahkemesinin, 1/2/2018 tarihli ve 7070 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanunla 636 Sayılı KHK'ya eklenen ve sözleşmeli sağlık personeli istihdamında yapılacak "sözlü sınav ve

yerleştirmeye ilişkin usul ve esasların Sağlık Bakanlığınca belirleneceğine” ilişkin 45/A maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesiyle ilgili olarak verdiği iptal kararı (AYM, E.S. : 2018/73, K.S. : 2019/65, K.T. : 24/7/2019, §§ 199-201) dikkate alındığında daha da net tespit edilmektedir. Anayasa Mahkemesi kararında, “*Kamu görevlisi statüsünde olan sözleşmeli sağlık personelinin sözlü sınavla mesleğe alınması kanun koyucunun takdir yetkisinde olmakla birlikte bu personelin sözlü sınavla mesleğe alınmasına ve yerleştirilmesine ilişkin temel ilkelerin Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi ve bu bağlamda Anayasa’nın 7. maddesi uyarınca yasama yetkisinin idareye devredilmemesi gerekir ... Kuralın ikinci cümlesinde sözlü sınav ve yerleştirmeye ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça belirleneceği öngörülmüştür. Kanun’da sözlü sınavda hangi ölçütlerin gözetileceği hususlarına yer verilmediği gibi sınavı kazanan adayların yerleştirilmesinde uygulanacak esaslara ilişkin herhangi bir düzenleme de yapılmamıştır. Diğer bir ifadeyle Kanun’da sözlü sınav ve sınav sonrası yerleştirmeye ilişkin temel ilkeler belirlenmemiş ve kuralın ikinci cümlesiyle bu hususların düzenlenmesi yönetmeliğe bırakılmıştır ... Bakanlıkta istihdam edilecek sözleşmeli personelin sözlü sınavla mesleğe alınmasına ve yerleştirilmelerine ilişkin temel ilkelerin kanunda belirlenmeksizin yönetmelikle düzenlenmesine imkân tanınması kamu görevlilerinin statülerinin kanunla düzenlenmesine ve yasama yetkisinin devredilmezliğine ilişkin anayasal ilkelerle bağdaşmamaktadır” hükmünü vermiştir.*

Teklifin 17’nci maddesiyle; 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 43’üncü maddesinde değişikliğe gidilerek, askeri öğrenciler ile erbaşlar ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı iptal davası açılmayacağı öngörülmekte. Teklif metni, yürürlükteki mevzuata koşut şekilde, yargı yolunu sınırlı sayıda askeri disiplin cezası bakımından açık tutmaktadır.

Anayasa’nın 129. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, “Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz”. Aynı maddenin dördüncü fıkrasıysa, “Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır” hükmünü öngörmektedir.

Anılan hükmü Anayasa’nın sistematik yorumu çerçevesinde yalnızca Silahlı Kuvvetler mensuplarına ilişkin disiplin kovuşturmasıyla ilgili usul konusuyla sınırlı olarak anlamak da bir yorum şekli olmakla beraber, maddenin pozitif hukuktaki anlaşılışı bu yönde değildir.

Ancak, her halükarda, anılan dördüncü fıkranın, lex specialis oluşturduğu gerekçesiyle kanun koyucuya bu alanda sınırsız bir yetki verdiğini kabul etmek mümkün değildir; zira, bu

durumda, Anayasa'nın, hak arama özgürlüğüne ilişkin 36. maddesi yanında, yargı yolunun kapalı olmasından kaynaklı, doğrudan ya da son tahlilde diğer temel hakları düzenleyen maddeler de tamamen etkisiz hale gelebilecektir. Anayasa'nın 129. maddesinin dördüncü fıkrasını; temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal hükümler yanında, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini öngören 2. maddesi ve hakkın özüne dokunma yasağını ve ölçülülük ilkesini öngören 13. maddesi ışığında da yorumlamak gerekir.

Bu açıdan; askeri öğrenciler ile erbaşlar ve erler hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak yargı yolunu kategorik şekilde kapatan kural, ölçüsüz sonuçlara yol açabilecektir. Örneğin, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre, erbaş ve erlere disiplin kurulları tarafından göreceli şekilde ağır bir ceza olan hizmetten men cezası verilebilecek ancak bu cezaya karşı yargı yoluna başvurulamayacaktır.

Öte yandan, 6413 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca, “Disiplinsizliğin işlendiği tarihten geriye doğru; iki yıl içinde aynı disiplinsizlikten dolayı disiplin cezası alınmış olması veya bir yıl içinde aynı derece cezayı gerektiren başka disiplinsizliklerden dolayı iki defa ceza alınmış olması hâllerinde, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası hariç, bir derece ağır ceza verilir”. Şu halde, subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında (yargı denetimi olmadan) verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları; söz konusu askerlerin kariyerlerini etkileme ihtimali taşıyarak, zincirleme olarak ve kademeli şekilde, aylıktan kesme, hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi şeklinde artan disiplin cezalarına (6413 sayılı Kanun, m.11) dönüşebilecektir. Bu yeni ve daha ağır cezaların yargı denetimine tabi olmasıysa; onlara yol açacak şekilde ve yargı denetimine tabi olmayarak daha önce verilmiş uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına temel olan fiillerin yeni ve daha ağır cezalara ilişkin iptal davalarında yeniden değerlendirilmesini, kaideten, mümkün kılmayacaktır. Bu itibarla; yargı yolunu kapatan anılan kuralın, uygulamada; uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezalarının ötesinde sonuçlar doğurabileceği ve çeşitli anayasal haklar bakımından ölçüsüz sonuçlara yol açabileceği öngörülebilir.

6413 sayılı Kanun'daki disiplin cezaları, yetkili kişi ve kurullara tanınan takdir yetkisiyle birlikte dikkate alındığında (bkz. özellikle 6143 sayılı Kanun m.6 ve m.14); ilgili disiplin cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olması kuralı, Silahlı Kuvvetler bünyesinde mobbing eylemlerini engellemeyi güçleştirecektir.

07/06/2021

Zeynel Emre

İstanbul

Turan Aydoğan

İstanbul

Tufan Köse

Çorum

Alpay Antmen

Mersin

Rafet Zeybek

Antalya

MUHALEFET ŞERHİ

1- GENEL DEĞERLENDİRME

Kanun teklifinin gerekçesi olarak her ne kadar askeri düzen ve disiplinin hızlıca ve adaletli bir şekilde tesis edilmesi olarak belirtilmişse de kanun teklifinin tam tersi belirsizliğe ve keyfiyete yol açacak maddelerle dolu olduğunu görmekteyiz. Bu yasa teklifi, Astların hiyerarşik sistem içinde türlü haksızlığa ve keyfi uygulamalara tabi tutulmasına sebep olacak, kişi hürriyetinden Anayasaya aykırı şekilde mahrum bırakabilecek, asker şahısların işlediği suçlarda hukuksuz kayırma prosedürünü devreye sokacak bir düzenleme olarak karşımızda durmaktadır. Yasa teklifleri, hukuki güvenlik, kanunların bilinebilirliği ve sonuçlarının öngörülebilirliği, kanun önünde eşitlik gibi ilkelerden azade hazırlanamaz. Fakat yasa teklifi bu ilkeleri alaşağı etmekte kalmıyor, askeri nizam içerisinde ayrıcalıklı, korunaklı bir grup oluşmasına zemin hazırlayacak maddeler içeriyor.

Bu teklif, Cumhurbaşkanının yetkilerini artıracak ve böylece yasaların uygulanması noktasında keyfiyet artacak. Bu da hukuk güvenliği ilkesini zedeleyecektir. Askere cezasızlık zırhının yasal zemine oturtulması hak ihlallerinin mevcut halinin dahi üzerine çıkması manasına gelmektedir.

Teklifin diğer hukuka aykırı tarafını da askerlerin rütbelerine göre farklı hukuk kurallarına tabi tutulmalarına yol açacak düzenlemeler oluşturmaktadır. Aşağıda detaylı olarak ifade edeceğimiz üzere; teklif içeriğindeki hükümler kendi içerisinde dahi hukuku ve eşitlik ilkesini alaşağı etmektedir.

2- MADDE DEĞERLENDİRMELERİ

Madde 3- Cumhuriyet Savcısına başvurulması olanağının bulunmadığı hallerde amire yakalama ve gözetim altında tutma yetkisi verilecektir. Yakalama yapabilme yetkisi verilen kişilerin suçun tanımını yapabilecek ve o an karşılaştığı durumu muhakeme edebilecek düzeyde olup olmayacağı da ayrı bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Bu husus Anayasada korunan kişi hürriyeti hakkını ihlal edeceği gibi yargı kararı olmadan astların özgürlüğün elinden alınmasını doğuracaktır.

Madde 4- Özellikle astların mağdur olduğu askeri suçların soruşturmasının izni komutanlıklara verilecektir. Bu izin mekanizması anayasal hak arama hürriyetinin önüne koyulan bir engel olduğu gibi izin verilmeyen zümreler korunarak hukuksuzlara karşı cesaret ortamı oluşacaktır. Kısacası askeri nizam içerisinde keyfilikleri genişletecek bir düzenlemedir.

MADDE 6-Yüce Divanda yargılanacak asker kişilerin işlediği askeri suçlarda yürütülecek soruşturma ve kovuşturmadaki izin usulü ile izne karar verecek mercilerin belirlenmesi amacıyla 1632 sy. Kanuna ek madde eklenmesi öngörülmüştür.

Bu madde, kısa gerekçesinde genel geçer bir ifadeyle “yetkili merci ve makamların belirlenmesi ve düzenlenmesi” olarak aktarılmışsa da yürürlükten kaldırılması amaçlanan kanunda var olan hükümlerle kıyaslandığında önemli değişiklikler içermektedir.

İlk fıkrada Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlarının işlediği askeri suçların (ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlara ait davalar hariç olmak üzere) soruşturulmasının izne tabi olduğu belirtilmiştir.

İkinci fıkrada; bu teklifle yürürlükten kaldırılması öngörülen 353 sy. Askeri Mahkemeler ve Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 15/A maddesine göre Başbakanda olan; Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları hakkında soruşturma açılması izni verme ve dolayısıyla da devam eden üçüncü fıkradaki ön inceleme yapma yetkisi Cumhurbaşkanı’na geçmiştir. **Mevcut mevzuatta “bu suçlara ilişkin herhangi bir ihbar veya şikâyet aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde...Başbakan araştırma, gerekiyorsa ön inceleme yaptırarak” ifadesi yer alırken getirilen teklifte Cumhurbaşkanı’nın bizzat yapacağı veya hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki asker kişiler aracılığıyla yaptıracağı ön inceleme için herhangi bir ihbar veya şikâyet durumundan bahsedilmemiştir. Halihazırda var olan “İsimsiz, imzasız, adressiz yahut takma adla yapıldığı anlaşılan ya da belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikayetler işleme konulmaz.” ibaresinin de yeni teklifte yer almadığı görülmektedir. Tekliffen çıkarılan ve/veya kendine yer bulamayan fıkralar göz önüne alındığında Cumhurbaşkanına şartsız ve keyfi bir ön inceleme yetkisi verildiğinden bahsetmek mümkündür. Anayasa’dan çıkarılan “Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir” hükmüyle “partili cumhurbaşkanlığı” dönemine geçildiği de düşünüldüğünde bu konuma verilen böylesi yetkilerin suistimale açık olduğu aşikardır.**

Mevcut düzenlemede soruşturma izni kararının verilmesi için bir süre bulunmazken teklifin 4’üncü fıkrasında, soruşturma izni kararının ön inceleme dahil en geç 30 gün içinde verileceği, bu sürenin zorunlu hallerde on beş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabileceği yer almaktadır. Soruşturma izni için verilen kararların, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hakkında inceleme yapılana ve varsa şikayetçiye bildirileceği ve bu kararlara karşı 10 gün içinde Danıştay 1. Dairesine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. **Mevcut düzenlemede, anılan kararlara karşı 10 gün içinde ilgililerin Cumhurbaşkanlığına itiraz edebilecekleri yer aldığından bu yönüyle; Cumhurbaşkanının, Anayasa’da öngörülmemiş olan ve görevli ve yetkili olmadığı yargı alanında yetkilendirilmiş olmasından vazgeçilmesi isabetli olmuştur.**

Mevcut düzenlemede soruşturma, izin vermeye yetkili mercice denetim elemanlarından seçilecek ve cumhuriyet savcılığı yetkileriyle donatılan 3 kişilik bir kurul tarafından yürütülürken teklifin 5’inci fıkrasıyla bu görev ve yetkinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verilmesi öngörülmüştür. Hâkim kararı gerektiren işlemler ile kovuşturmaya yer olmadığına

dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarı ile izleyen ceza dairesi başkanının karar vereceği, bu kararlara karşı yapılacak itirazların da numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından inceleneceği hüküm altına alınmıştır. Son olarak iddianame düzenlenmesi halinde kovuşturmanın Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesinde yapılacağı belirtilmiştir.

Teklifin 6'ıncı fıkrasında; 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda yazılı suçlarla, **irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçağcılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçları** bakımından da bu madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. 7. Fıkıyla da bu maddede hüküm bulunmayan hallerde 4483 sy. Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

MADDE 9- 1'inci fıkrayla; askeri suçlara ilişkin dava ve işlerin, suçun işlendiği ilin asliye ceza ve ağır ceza mahkemelerinde veya Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hakimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen ilçe asliye ceza ve ağır ceza mahkemelerinde görüleceği düzenlenmiştir.

2'nci fıkrayla; 1632 sy. Kanunun Birinci Kısım Üçüncü Bap Birinci Faslında düzenlenen “*Vatan aleyhindeki cürümler, Harb hiyaneti, Milli Müdafaya hiyanet, Milli Müdafaa aleyhine sair hareketler, Milli mukavemeti kırmak, Milli Müdafaa vasıtalarını tahrip, Söz vererek tahliye olunan harb esirleri*” suçları bakımından Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılacak olan davaların HSK'ce Devletin Güvenliğine karşı suçlara ait davalara bakmak üzere belirlenen ağır ceza mahkemesinde görülmesi düzenlenmektedir. **Özel yetkili mahkemeleri ve Terörle Mücadele Kanunu'nu kaldırma şiarıyla gelen AKP, adı özel yetkili mahkeme olmasa da özel olarak yetkilendirilmiş mahkemelerdeki yargılamaların kapsamına giren davaların sayısını arttırmaktan ve daha çok fiili TMK kapsamına sokmaktan başka hiçbir şey yapmamıştır. Bu ve devamındaki fıkralardaki amaç, mahkemelerin uzmanlaşması değil, özel yetkilendirilmiş heyetler aracılığıyla hukuki olanlar yerine siyaseten arzulanan kararların çıkarılmasıdır. Ayrıca yetkili mahkemelerin, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hakimler ve Savcılar Kurulunca belirlenebileceği düzenlemesi açıkça doğal hakim ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.**

MADDE 11- Askeri suçların soruşturulması ve kovuşturulması il merkezlerindeki özel olarak görevlendirilmiş savcılar ve yetkilendirilmiş mahkemelerce yapılacaktır. Askeri suçlar için tayin edilen savcı ve hakimliklerin sečilme kıstası soru işaretlere sebep olacaktır. Bunun yanında anayasal bir hak olan kanun önünde ve mahkeme önünde eşitlik prensibi de ihlal edilecektir.

Yine maddede gečen İçişleri Bakanlığı'na bağlanmış olsalar da Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'nda görevli rütbelilere karşı işlenen suçlar, askeri suçlar asker kişilere karşı işlenmiş sayılacak. Bu durum TCK hükümlerinin yok sayılmasına, aslara karşı

basit bir bahanenin dahi gerekçe gösterilerek meslekten çıkarılma tehdidi ile karşılaşmalarına yol açabilir.

MADDE 15- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde talepte bulunmaları halinde, müktesepeleri dikkate alınarak Hâkimler ve Savcılar Kurulunca bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile diğer adli ve idari yargı mercilerine hâkim veya savcı olarak atanabilirler.

Bu maddeye ilave olarak iki aylık bir sürenin yeterli olmaması dikkate alınarak bu sürenin altı aya uzatılması daha uygun olacaktır.

MADDE 17- 17'nci madde Anayasa'ya açık şekilde aykırı madde ve ciddi anlamda askerî işleyişte de sıkıntı yaratacak bir madde. Uyarı, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları idari yargı denetimi dışında; bu, açıkça Anayasa'nın 125'inci maddesine aykırıdır. Anayasa; Madde 36 -hak arama özgürlüğü- madde 129'un dördüncü fıkrası özellikle -aykırılık bakımından, buradaki hükmün yorumu açısından- ve Anayasa'nın 2'nci maddesi -hukuk devleti- ve 13'üncü maddesi -özellikle "ölçülülük" ilkesi- dikkate alındığı zaman burada aykırılıklar silsilesiyle karşılaştığımızı söyleyebiliriz.

İzah etmiş olduğumuz hususlar doğrultusunda kanun teklifine dair eleştirilerimizin dikkate alınması temennisiyle muhalefet şerhimizi Komisyon Başkanlığına sunuyoruz. Saygı ile arz olunur.

07.06.2021

Züleyha Gültüm
İstanbul

Mehmet Ruştü Tiryaki
Batman

Abdullah Koç
Ağrı

MUHALEFET ŞERHİ

Askeri Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine ilişkin muhalefet şerhimizdir.

Kanun Teklifi Üzerine Değerlendirme

Askeri Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 2'si yürürlük maddesi olmak üzere 20 maddeden oluşmaktadır. Kanun Teklifi'yle 4 kanunda değişiklik ve düzenleme yapılmakta, ayrıca 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu da yürürlükten kaldırılmaktadır. Her ne kadar komisyon görüşmelerinde ve Genel Kurul görüşmelerinde temel kanun olarak adlandırılrsa da aslında AK Parti iktidarında olağan bir uygulama haline gelen torba kanun teklifidir. Öyle ki, 20 maddelik bu teklif, şu kanunlarda değişiklik öngörmektedir:

- 1- 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu
- 2- 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu
- 3- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
- 4- 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu
- 5- 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu

21/1/2017 tarih ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 13'üncü maddesiyle Anayasa'nın 142'nci maddesinde yapılan düzenleme kapsamında , barış zamanında disiplin mahkemeleri dışında askerî mahkeme kurulamayacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre askerî mahkemeler kaldırılmış ve sadece savaş dönemlerinde asker kişilerin görevleriyle ilgili işledikleri suçlara ilişkin davalarla sınırlı olmak üzere kurulabilmeleri öngörülmüştür. Olağan dönemlerde askerî suçlara ilişkin yargılama yapma görevi adli yargı mercilerine bırakılmıştır.

Askerî disiplin; sadece belirli statüde bulunan kişiler için genel ceza kanunlarında bulunmayan suç tipleri ve cezalarını gerektirmektedir. Bu suçlar, “askerî suçlar” olarak ortaya çıkmaktadırlar. Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu kararlarında askerî düzenin istisnai yapısı gereği bu yapıya özgü düzenlemelerin olabileceğini işaret ederken belirlilik ve kanunilik ilkelerini de göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Öte taraftan, 1632 sayılı Askerî Ceza Kanunu, “askerî suç” tanımını yapmazken “sırf askerî suç”ları da saymamaktadır. Bu nedenle belirlilik ve kanunilik ilkesi temelinde eleştirilere maruz kalmaktadır. Bu sebeple kanun askerî suç ve sırf askerî suç getirmektedir.

“Askerî suçlar” doktrin ve içtihatlarda iki kategoriye ayrılmaktadır: Birincisi; bir asker kişi tarafından askerî bir hizmet veya görevin ihlâli suretiyle işlenip de asker kişi olma sıfatını taşımayan kimseler tarafından işlenmesi mümkün olmayan ve Türk Ceza Kanunu'nda kısmen veya tamamen öngörülmeyen askerî suçlardır; ki bunlara “sırf askerî suçlar” adı verilmektedir. İkincisi ise; asker olmayan kimseler tarafından da işlenmesi mümkün olan ancak, askerî bir menfaati korumak amacını güden, tümüyle veya bazı unsurlarıyla Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen, Askeri Ceza Kanunu ile diğer kanunlar tarafından ayrıca belirtilen veya yapılan atf dolayısıyla bu kanunların uygulama alanı içine alınan suçlardır. Bunlara da “askerî suç benzerleri” denilmektedir.

Teklif, 1632 Sayılı Askeri Ceza Kanunu'na, 10 ek madde ve 1 geçici madde eklemeyi öngörerek 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nda düzenleme yapmak suretiyle askerî suçların soruşturması ve kovuşturmasında uygulanacak istisnai hükümler ile soruşturma ve kovuşturma mercileri belirlenmektedir.

Kanunun geneli incelendiğinde bazı hükümlerin sonuçları itibariyle alt-üst hiyerarşisinde intizamı bozabilecek, mobbinge, keyfiliğe ve kayırmacılığa yol açabilecek, amiri yetkiyi kötüye kullanacak kadar fazlasıyla güçlü kılan düzenlemeler olduğu görülmektedir. Üstler korunmuş kollanmış ama altlar, uzman çavuşlar, sözleşmeli erler, askeri öğrenciler hiç nazara alınmamıştır. Disiplin cezalarının bir kısmının yargı denetiminden çıkartılması; Anayasa madde 10 ile 125'e aykırıdır.

İYİ Parti Grubu olarak Askerî hastanelerin, askerî liselerin kapatılmasının Türk Silahlı Kuvvetlerine hiçbir katkı sağlamadığı gibi Askeri Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin peygamber ocağı TSK içerisinde pek çok keyfi uygulamaya yol açabileceği ve ast-üst ilişkisini bozabileceğini düşünmekteyiz.

3'üncü maddede "Asker kişi herkes tarafından yakalanabilir." hükmünü muğlaktır, sonuçlarını öngörmek zordur. CMK'da yer alan düzenleme aynıyle buraya alınmıştır. Bu hükmün açıklığa kavuşturulması gerekecektir yoksa bu ilerde büyük sıkıntıları beraberinde getireceği kanaatini taşıyoruz. Askerin soruşturulmasına ilişkin izin verilmesini öngören hükme baktığımızda soruşturma izinleri verilirken siyasi unvan taşıyanlara yetki verilmesi çeşitli kaygıları da beraberinde getirecektir endişesi taşıyoruz. Bu nedenle Millî Savunma Bakanı ve bakan yardımcılarını yerine soruşturma izninin yetkili ve ilgili kuvvet komutanlarına verilmesi uygulamada siyasallaşmanın yaratacağı sıkıntıları ortadan kaldıracacağı fikrindeyiz. Yine Genelkurmay Başkanı dışında kalan kuvvet komutanları hakkındaki soruşturma izninin Cumhurbaşkanlığı tarafından değil Genelkurmay başkanının iznine bağlı hâle getirilmesi daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Yine soruşturma izni verilmediği takdirde bunun neticesinde nereye başvurulacak, bu konuyla ilgili bir açık bir düzenleme yer almamaktadır. Aynı şekilde kanun metninde de yine Silahlı Kuvvetlerin en büyük unsurlarından biri olan sözleşmeli er ve uzman çavuşlar hakkında pozitif bir düzenleme yapılmaması da ayrıca dikkat çekilmesi gereken bir husustur.

Kanun maddelerine baktığımızda 15'inci maddede geçici 48'inci maddeyle iki ay içinde talepte bulunmaları hâlinde Bakanlığın kadrolarına atanmış olanlar Hâkim ve Savcılar Kurulunca bölge adli ve idari yargıda görevlendirilecek denilmektedir. Bu iki aylık sürenin kısa olduğu kanaatindeyiz, bunun yerine Türk Silahlı Kuvvetlerindeki tayin döneminin dikkate alınmasının daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Yine bu maddeyle Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 45'inci maddesi hükmü uyarınca tercihen Millî Savunma Bakanlığı Hukuk Hizmetleri kadrolarında kalan ve hâlihazırda bu kadrolarda istihdam edilen askerî hâkim ve subayların ekseriyeti albay rütbesinde olup 31 Aralık 2021 tarihi itibarıyla da emekli olabilecek durumdadır. Bu personelin emekliliği tercih etmesi durumunda düşük rütbede olan ve emekliliği hak etmemiş olan askerî hâkimlerin de adli ve idari yargıya geçişi hâlinde kadrolarda ani boşalma söz konusu olacaktır. Askerî hâkimler sonrası istihdam edilen hukuk sınıfı subayların da mevcut ve tecrübe itibarıyla henüz yeterli düzeye ulaşmamış olabileceği göz önüne alındığında personel eksiltilmesinin kademelendirilebilmesi için adli, idari yargıya geçecek personel için geçişin uygun bir süre ertelenmesinin, hizmetin sekteye uğramaması noktasında faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Bu açıdan yürürlük maddesinde çerçeve

15'inci maddesinin yürürlük tarihinin altı ay sonrası olacak şekilde düzenlenmesinin uygun olacağını mütalaa edilmektedir.

Son olarak, teklif metni, maddi hukuka değil usul hukukun ait hükümler getirmektedir. Bu sebeple, 1632 sayılı Kanun'un adı değiştirilip Askeri Ceza Kanunu yerine "Askeri Ceza ve Ceza Muhakemesi Kanunu" yapılmasını teklif ediyoruz.

Maddeler Üzerinde

MADDE 1- Madde ile askeri ve sırf askeri suçlar belirlenmektedir. Ancak askeri suç tanımlanmış, "sırf askeri suç" ise teorik olarak tanımlanmak yerine kazuistik bir metotla maddeler hâlinde sayılmaktadır. Böyle maddeler hâlinde sayılmak yerine teorik tanım verilmesi, böylelikle ileride kanunda yapılacak olası değişikliklerde oluşacak "Sırf askeri suç mu, değil mi?" gibi tartışmaların önüne geçilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

MADDE 3- Bu madde ceza usul hukukuna ilişkin olup maddi ceza kanunu olan Askeri Ceza Kanunu'yla ilgili değildir. Kanun metninin tamamını incelediğimizde usul hukukuna ilişkin pek çok madde görülmektedir. Bu madde Ceza Muhakemesi Kanununda mevcut olup mükerrer bir düzenlemedir. 3'üncü maddede "Asker kişi herkes tarafından yakalanabilir." hükmünü muğlaktır, sonuçlarını öngörmek zordur. CMK'da yer alan düzenleme aynıyle buraya alınmıştır. Bu hükmün açıklığa kavuşturulması gerekecektir yoksa bu ilerde büyük sıkıntıları beraberinde getireceği kanaatini taşıyoruz. Maddenin "herkes" tarafından uygulanmasında suç kanaati nasıl oluşacak? Gözetim altında tutma yetkisi, gün sınırı var mı burada? Yakaladı, ücra bir bölge, cumhuriyet savcısına haber veremedi, ne kadar tutacak? Nerede tutacak? Bunlar hep belirsiz ve öngörülemeyen sonuçları olabilecek muğlak bir maddedir.

Maddenin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir, önergemiz reddedilmiştir.

MADDE 4- Maddenin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir, önergemiz reddedilmiştir. Teklif metninde yer alan 4'üncü madde, ceza usul hukukuna ilişkin bir düzenleme içermektedir. Bu nedenle düzenlemenin maddi ceza kanunu yerine Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alması daha uygun olacaktır.

MADDE 5- Maddenin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir, önergemiz reddedilmiştir. Teklif metninde yer alan 5'inci madde, ceza usul hukukuna ilişkin bir düzenleme içermektedir. Bu nedenle düzenlemenin maddi Ceza Kanunu yerine Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alması daha uygun olacaktır.

MADDE 6- Maddenin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir, önergemiz reddedilmiştir. Teklif metninde yer alan 6'ncı madde ceza usul hukukuna ilişkin bir düzenleme içermektedir. Bu nedenle düzenlemenin maddi ceza kanunu yerine Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alması daha uygun olacaktır.

MADDE 7- Maddenin (B) fıkrasına baktığımızda muğlak kavramlar bulunmaktadır. "Ağır şekilde" "tehlikeye düşürme" "zafiyete uğratma" ne demektir? Tanım bulunmamakta ve uygulamada tereddüt ve hatta keyfilik yaratacağını düşünmekteyiz. Daha net ve açıklayıcı ifadelere ihtiyaç duyulmaktadır. Hükmün açıklanmasının geriye bırakılması uygulaması sırf askeri suçlar bakımından altı aya indirilmektedir. Keyfiliğe ve mağduriyetlere yol açabileceği gerekçesiyle bunu kabul etmiyoruz.

MADDE 8- Maddenin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir, önergemiz reddedilmiştir. Teklif metninde yer alan 8’inci madde ceza usul hukukuna ilişkin bir düzenleme içermektedir. Bu nedenle düzenlemenin maddi ceza kanunu yerine Ceza Muhakemesi Kanunu’nda yer alması daha uygun olacaktır.

MADDE 9- Maddenin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir, önergemiz reddedilmiştir. Teklif metninde yer alan 9’uncu madde, ceza usul hukukuna ilişkin bir düzenleme içermektedir. Bu nedenle düzenlemenin maddi Ceza Kanunu yerine Ceza Muhakemesi Kanunu’nda yer alması daha uygun olacaktır.

MADDE 10- Hâkimlik ile sulh ceza hâkimliği farklı kavramlar “veya” bağlacı konulup aynı yerde kullanılması mümkün değil. O nedenle “Askerî hâkim CMK uygulamasına göre hâkimliği gerektiren işlerde hâkim, sulh ceza hâkimliğini gerektiren işlerde sulh ceza hâkimi” şeklinde yazılabilir ya da aşağıdaki gibi “ilgisine göre” diyebiliriz.

Hâkimlik ile sulh ceza hâkimliği kurumları birbirinden farklı olup veya bağlacı konulup aynı yerde kullanılamaz gerekçesiyle, 10’uncu maddeyle 1632 sayılı Kanunu’na eklenmesi öngörülen Ek 20’nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan "Askeri hakim" ibaresinden sonra gelmek üzere "ilgisine göre" ibaresinin eklenmesi teklif edilmiştir. Değişiklik önergemiz reddedilmiştir.

MADDE 13- Subay, astsubaylar önceden iki yıl ceza alırsa ilişkileri kesiliyordu, şimdi bir yıla düşürülüyor. Yani meslekten atılma kolaylaştırılmaktadır. Zarar yaratabilir diye düşünüyoruz. Ayrıca, ayrılmaya istekli olanlar basit bir suç işleyerek kendisini ordudan attırmak isteyen de çok subay, astsubay, bu hükmü kullanarak ordudan ayrılma yoluna gidebilir.

MADDE 15- Bu maddede yer alan iki aylık sürenin kısa bir süre olduğu, Türk Silahlı Kuvvetlerinde personel açığı oluşmaması açısından bu sürenin beş aya çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bu gerekçeyle maddede yer alan “iki ay” ibaresinin “beş ay” olarak değiştirilmesine dair önerge verilmiştir. Değişiklik önergemiz reddedilmiştir.

MADDE 17- Madde ile uyarı, kınama ve disiplin cezalarına karşı itiraz etme yargı yolu kapatılıyor. Değiştirilen fıkranın son cümlesinin teklif metninden çıkarılması teklif edilmiştir, önergemiz reddedilmiştir. Bu kanunda yer alan disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılması Anayasa’da yapılacak olan düzenlemeyle mümkün olabilir. Bu nedenle fıkranın son maddesinin madde metninden çıkarılması daha uygun olacaktır. Uyarı ve kınamayla sözleşmeli erler, uzman çavuşlar ve geçmişte örnekleri yaşandığı üzeri mobbingle askeri öğrenciler keyfi bir şekilde atılabilir ve bu süreçler yargı denetiminin dışında tutulmaktadır. Onlar açısından ciddi bir haksızlıktır.

7 Haziran 2021

Hasan Subaşı
Antalya

Ayhan Erel
Aksaray

SAMSUN MİLLETVEKİLİ ORHAN KIRCALI VE
98 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**ASKERİ CEZA KANUNU VE BAZI
KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Askerî suçlar ile sırf askerî suçlar:

EK MADDE 11- Bu Kanunda düzenlenen suçlar ile asker kişilerin askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlar, askerî suçtur.

Bu Kanunda düzenlenen ve asker kişiler tarafından işlenen 60, 62, 65, 66, 67, 68, 70, 79, 81, 82, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 97, 98, 100, 101, 102 ve 136 ncı maddelerinde düzenlenen suçlar, sırf askerî suçtur.”

MADDE 2- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Amir-maiyet veya üst-ast ilişkisi:

EK MADDE 12- Askerlik hizmet ve görevlerine ilişkin hâller dışında, asker kişilerden nişanlıların, evlilik bağı kalmasa bile eşlerin, kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy ile üçüncü derece dâhil hısımların veya evlâtlık bağı olanların birbirlerine karşı işledikleri suçlar bakımından amir-maiyet ve üst-ast ilişkisi dikkate alınmaz.

Yükümlü erbaş ve erler arasında ast, üst veya amir ilişkisinin dikkate alınması için fiilin askerî hizmet ve görevlerinden dolayı işlenmesi şarttır.”

MADDE 3- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Yakalama ve tutuklama:

EK MADDE 13- Aşağıda belirtilen hâllerde, asker kişi herkes tarafından geçici olarak yakalanabilir:

- Kişiyeye suçu işlerken rastlanması.
- Suçüstü bir fiilden dolayı; izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN

**ASKERİ CEZA KANUNU VE BAZI
KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Askerî suçlar ile sırf askerî suçlar:

EK MADDE 11- Bu Kanunda düzenlenen suçlar ile asker kişilerin askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlar, askerî suçtur.

Bu Kanunda düzenlenen ve asker kişiler tarafından işlenen 60 ncı, 62 nci, 65 inci, 66 ncı, 67 nci, 68 inci, 70 inci, 79 uncu, 81 inci, 82 nci, 85 inci, 87 nci, 88 inci, 89 uncu, 90 ncı, 91 inci, 97 nci, 98 inci, 100 üncü, 101 inci, 102 nci ve 136 ncı maddelerinde düzenlenen suçlar, sırf askerî suçtur.”

MADDE 2- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Amir-maiyet veya üst-ast ilişkisi:

EK MADDE 12- Askerlik hizmet ve görevlerine ilişkin hâller dışında, asker kişilerden nişanlıların, evlilik bağı kalmasa bile eşlerin, kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy ile üçüncü derece dâhil hısımların veya evlâtlık bağı olanların birbirlerine karşı işledikleri suçlar bakımından amir-maiyet ve üst-ast ilişkisi dikkate alınmaz.

Yükümlü erbaş ve erler arasında ast, üst veya amir ilişkisinin dikkate alınması için fiilin askerî hizmet ve görevlerinden dolayı işlenmesi şarttır.”

MADDE 3- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Yakalama ve tutuklama:

EK MADDE 13- Aşağıda belirtilen hâllerde, asker kişi herkes tarafından geçici olarak yakalanabilir:

- Kişiyeye suçu işlerken rastlanması.
- Suçüstü bir fiilden dolayı; izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması.

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde; Cumhuriyet savcısına derhal başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, amiri, üstü, askerî karakol, nöbetçi, devriye, askerî inzibat ve kolluk görevlisi asker kişiyi yakalama yetkisine sahiptir.

Yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek emri doğrultusunda işlem yapılır. Cumhuriyet savcısı, yakalanan kişiyi serbest bırakmaz ise en yakın askerî inzibat karakoluna veya askerî makama ya da adli kolluk görevlilerine teslim edilmesine karar verir. Suçun Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan olması durumunda, yakalanan kişi Cumhuriyet savcısının talimatı ile adli kolluk görevlilerine teslim edilir.

Asker kişilerin gözüaltına alınması veya tutuklanması durumunda; derhal kıta komutanı veya askerî kurum amirine de haber verilir.”

MADDE 4- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Soruşturma ve kovuşturma:

EK MADDE 14- Askerî suçlarla ilgili olarak aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Subay ve astsubayların şüpheli sıfatıyla ifadesi bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından alınır.

b) Askerî amirler Cumhuriyet savcısının işe el koymasına kadar delillerin kaybolmasını önleyecek tedbirleri alır.

c) Ülke sınırları dışında işlenen suçlar bakımından Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlileri tarafından yapılacak işlemlerin Millî Savunma Bakanlığınca yurt dışında görevlendirilen hukuk sınıfı subaylar tarafından yapılmasını isteyebilir.

Tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına derhâl başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, amiri, üstü, askerî karakol, nöbetçi, devriye, askerî inzibat ve kolluk görevlisi asker kişiyi yakalama yetkisine sahiptir.

Yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek emri doğrultusunda işlem yapılır. Cumhuriyet savcısı, yakalanan kişiyi serbest bırakmaz ise en yakın askerî inzibat karakoluna veya askerî makama ya da adli kolluk görevlilerine teslim edilmesine karar verir. Suçun Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, Dördüncü Kısım altındaki Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan olması durumunda, yakalanan kişi Cumhuriyet savcısının talimatı ile adli kolluk görevlilerine teslim edilir.

Asker kişilerin gözüaltına alınması veya tutuklanması durumunda derhâl kıta komutanı veya askerî kurum amirine de haber verilir.”

MADDE 4- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Soruşturma ve kovuşturma:

EK MADDE 14- Askerî suçlarla ilgili olarak aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Subay ve astsubayların şüpheli sıfatıyla ifadesi bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından alınır.

b) Askerî amirler Cumhuriyet savcısının işe el koymasına kadar delillerin kaybolmasını önleyecek tedbirleri alır.

c) Ülke sınırları dışında işlenen suçlar bakımından Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlileri tarafından yapılacak işlemlerin Millî Savunma Bakanlığınca yurt dışında görevlendirilen hukuk sınıfı subaylar tarafından yapılmasını isteyebilir.

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

d) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması ve sırf askerî suç nedeniyle askerî disiplinin ağır şekilde ihlal edilmesi halinde de asker kişi hakkında tutuklama kararı verilebilir.

e) Sırf askerî suçlarda, tutuklama yasağına ilişkin hükümler uygulanmaz.

Asker kişilerin işlediği askerî suçlarla ilgili olarak kabul edilen iddianamenin bir örneğini mahkeme, kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesi durumunda ise bir örneğini savcılık soruşturma iznini veren komutanlığa veya askerî kurum amirliğine gönderir.

Askerî birlik komutanı veya askerî kurum amiri, emir komutasındaki asker kişilerin, ifadelerinin alınması veya sorgularının yapılması için hazır bulundurulmasını sağlar.”

MADDE 5- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Soruşturma izni ve izin vermeye yetkili merciler:

EK MADDE 15- Asker kişilerin işledikleri askerî suçların soruşturulması izne tabidir. Ancak, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hallerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

Soruşturma izni, asgari tugay komutanı veya eşidi askerî kurum amiri (Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarında eşidi) olmak üzere, asker kişinin görev yaptığı birlik komutanı veya askerî kurum amiri, bu kişilerin yokluklarında ise vekilleri tarafından bizzat verilir. Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları ve Millî Savunma Üniversitesi hariç, Millî Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlarda görev yapan asker kişiler hakkında soruşturma izni Millî Savunma Bakanı tarafından verilir. General ve amiraller hakkındaki soruşturma izni ise görev yeri dikkate alınarak ilgisine göre Genelkurmay Başkanının veya ilgili Kuvvet Komutanının teklifi üzerine ya da resen Millî Savunma Bakanı tarafından verilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

d) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması ve sırf askerî suç nedeniyle askerî disiplinin ağır şekilde ihlal edilmesi hâlinde de asker kişi hakkında tutuklama kararı verilebilir.

e) Sırf askerî suçlarda, tutuklama yasağına ilişkin hükümler uygulanmaz.

Asker kişilerin işlediği askerî suçlarla ilgili olarak kabul edilen iddianamenin bir örneğini mahkeme, kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesi durumunda ise kararın bir örneğini savcılık soruşturma iznini veren komutanlığa veya askerî kurum amirliğine gönderir.

Askerî birlik komutanı veya askerî kurum amiri, emir komutasındaki asker kişilerin, ifadelerinin alınması veya sorgularının yapılması için hazır bulundurulmasını sağlar.”

MADDE 5- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Soruşturma izni ve izin vermeye yetkili merciler:

EK MADDE 15- Asker kişilerin işledikleri askerî suçların soruşturulması izne tabidir. Ancak, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

Soruşturma izni, asgari tugay komutanı veya eşidi askerî kurum amiri (Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarında eşidi) olmak üzere, asker kişinin görev yaptığı birlik komutanı veya askerî kurum amiri, bu kişilerin yokluklarında ise vekilleri tarafından bizzat verilir. Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları ve Millî Savunma Üniversitesi hariç, Millî Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlarda görev yapan asker kişiler hakkında soruşturma izni Millî Savunma Bakanı tarafından verilir. General ve amiraller hakkındaki soruşturma izni ise görev yeri dikkate alınarak ilgisine göre Genelkurmay Başkanının veya ilgili Kuvvet Komutanının teklifi üzerine ya da resen Millî Savunma Bakanı tarafından verilir.

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bir askerî birlik veya askerî kurumda geçici olarak görevlendirilen veya hareket komutasına verilen asker kişiler hakkında soruşturma izni, bu görevlerinin devamı süresince, geçici olarak görevlendirildikleri veya hareket komutasına verildikleri askerî birlik veya askerî kurumun bağlı bulunduğu soruşturma izni vermeye yetkili birlik komutanı veya askerî kurum amiri tarafından verilir.

Kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, bir askerî birlik veya askerî kurum dışında görevlendirilen asker kişiler hakkında soruşturma izni, bu görevlerinin devamı süresince, Millî Savunma Bakanı tarafından verilir.

Uluslararası anlaşmalar gereğince yabancı asker kişilerin askerî suçları hakkında soruşturma izni Millî Savunma Bakanı tarafından verilir. Bunlar hakkında altıncı ve yedinci fıkra hükümleri uygulanmaz.

Millî Savunma Bakanı, general ve amiraller hariç subay veya astsubaylara ilişkin soruşturma izni verme yetkisini, Personel Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu bakan yardımcısına devredebilir.

Subay ve astsubaylar hariç diğer kişilerin işledikleri askerî suçlara ilişkin soruşturma izni verme yetkisi, bu izni vermeye yetkili komutan veya askerî kurum amiri tarafından teşkilatında bulunan hukuk hizmetleri başkanı veya birim amirine, Millî Savunma Bakanı tarafından merkezde Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü veya yardımcısına, taşrada ve bağlı kurum ve kuruluşlarda ise asgari alay eşidi kurum amirine devredilebilir.

İzin vermeye yetkili merci, bir ön inceleme başlatır, ön incelemeyi bizzat yapabileceği gibi, emrinde olan ve hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki asker kişilerden birine de yaptırılabilir. İzin vermeye yetkili merci, emrinde olan ve hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki en az üç asker kişiden oluşan

Bir askerî birlik veya askerî kurumda geçici olarak görevlendirilen veya hareket komutasına verilen asker kişiler hakkında soruşturma izni, bu görevlerinin devamı süresince, geçici olarak görevlendirildikleri veya hareket komutasına verildikleri askerî birlik veya askerî kurumun bağlı bulunduğu soruşturma izni vermeye yetkili birlik komutanı veya askerî kurum amiri tarafından verilir.

Kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, bir askerî birlik veya askerî kurum dışında görevlendirilen asker kişiler hakkında soruşturma izni, bu görevlerinin devamı süresince, Millî Savunma Bakanı tarafından verilir.

Uluslararası anlaşmalar gereğince yabancı asker kişilerin askerî suçları hakkında soruşturma izni Millî Savunma Bakanı tarafından verilir. Bunlar hakkında altıncı ve yedinci fıkra hükümleri uygulanmaz.

Millî Savunma Bakanı, general ve amiraller hariç subay veya astsubaylara ilişkin soruşturma izni verme yetkisini, Personel Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu bakan yardımcısına devredebilir.

Subay ve astsubaylar hariç diğer kişilerin işledikleri askerî suçlara ilişkin soruşturma izni verme yetkisi, bu izni vermeye yetkili komutan veya askerî kurum amiri tarafından teşkilatında bulunan hukuk hizmetleri başkanı veya birim amirine, Millî Savunma Bakanı tarafından merkezde Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü veya yardımcısına, taşrada ve bağlı kurum ve kuruluşlarda ise asgari alay eşidi kurum amirine devredilebilir.

İzin vermeye yetkili merci, bir ön inceleme başlatır, ön incelemeyi bizzat yapabileceği gibi, emrinde olan ve hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki asker kişilerden birine de yaptırılabilir. İzin vermeye yetkili merci, emrinde olan ve hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki en az üç asker kişiden oluşan bir

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

bir heyet de görevlendirebilir. İzin vermeye yetkili merciin zorunlu gördüğü hallerde, heyette yer alanların çoğunluğunun, hakkında inceleme yapılanın rütbe veya kıdemce eşidi veya üstü konumunda, heyet başkanının ise hakkında inceleme yapılanın üstü konumunda olması gerekir.

Yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçun işlendiğinin öğrenilmesinden itibaren ön inceleme dahil en geç otuz gün içinde verir. Bu süre, zorunlu hallerde on beş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir. Yetkili merci, belirtilen süreler içinde soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda karar verir ve kararını Cumhuriyet başsavcılığına, hakkında inceleme yapılanı ve varsa şikayetçiye bildirir. Bu kararlara karşı on gün içinde itiraz edilebilir. Sırf askeri suçlara ilişkin verilen soruşturma iznine itiraz edilmesi, soruşturma işlemlerini engellemez. İtiraz, general ve amiraller için Danıştay Birinci Dairesine, diğer asker kişiler için ise yetkili merciin yargı çevresinde bulunduğu bölge idare mahkemesine yapılır. İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir.

General ve amiraller hakkındaki soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcivekili tarafından yapılır. Hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarı ile izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi halinde talebi ve itirazı inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir. Hâkim kararı gerektiren işlemlerde Başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarı ile izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı, Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından incelenir. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılır.

heyet de görevlendirebilir. İzin vermeye yetkili merciin zorunlu gördüğü hâllerde, heyette yer alanların çoğunluğunun, hakkında inceleme yapılanın rütbe veya kıdemce eşidi veya üstü konumunda, heyet başkanının ise hakkında inceleme yapılanın üstü konumunda olması gerekir.

Yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçun işlendiğinin öğrenilmesinden itibaren ön inceleme dâhil en geç otuz gün içinde verir. Bu süre, zorunlu hâllerde on beş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir. Yetkili merci, belirtilen süreler içinde soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda karar verir ve kararını Cumhuriyet başsavcılığına, hakkında inceleme yapılanı ve varsa şikayetçiye bildirir. Bu kararlara karşı on gün içinde itiraz edilebilir. Sırf askeri suçlara ilişkin verilen soruşturma iznine itiraz edilmesi, soruşturma işlemlerini engellemez. İtiraz, general ve amiraller için Danıştay Birinci Dairesine, diğer asker kişiler için ise yetkili merciin yargı çevresinde bulunduğu bölge idare mahkemesine yapılır. İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir.

General ve amiraller hakkındaki soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcivekili tarafından yapılır. Hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi hâlinde talebi ve itirazı inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir. Hâkim kararı gerektiren işlemlerde Başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı, Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından incelenir. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılır.

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçları işleyen asker kişiler hakkında soruşturma ve kovuşturma genel hükümlere göre yapılır.

Bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.”

MADDE 6- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Yüce Divanda yargılanacak asker kişilerle ilgili soruşturma usulü:

EK MADDE 16- Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlarının işlediği askeri suçların soruşturulması izne tabidir. Ancak, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları hakkında askeri suçlardan dolayı soruşturma yapılması Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır.

İzin vermeye yetkili merci, bir ön inceleme başlatır, ön incelemeyi bizzat yapabileceği gibi, hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki asker kişilerden biri veya birkaçına da yaptırabilir. Ön inceleme ile görevlendirilen kişiler birden fazla ise içlerinden en kıdemlisi başkan olarak görev yapar.

Yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçun işlendiğinin öğrenilmesinden itibaren ön inceleme dahil en geç otuz gün içinde verir. Bu süre, zorunlu hâllerde onbeş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir. Yetkili merci, belirtilen süreler içinde soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda karar verir ve verilen kararını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hakkında inceleme yapılanı ve varsa şikayetçiye bildirilir. Bu kararlara karşı

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçları işleyen asker kişiler hakkında soruşturma ve kovuşturma genel hükümlere göre yapılır.

Bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.”

MADDE 6- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Yüce Divanda yargılanacak asker kişilerle ilgili soruşturma usulü:

EK MADDE 16- Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlarının işlediği askeri suçların soruşturulması izne tabidir. Ancak, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları hakkında askeri suçlardan dolayı soruşturma yapılması Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır.

İzin vermeye yetkili merci, bir ön inceleme başlatır, ön incelemeyi bizzat yapabileceği gibi, hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki asker kişilerden biri veya birkaçına da yaptırabilir. Ön inceleme ile görevlendirilen kişiler birden fazla ise içlerinden en kıdemlisi başkan olarak görev yapar.

Yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçun işlendiğinin öğrenilmesinden itibaren ön inceleme dâhil en geç otuz gün içinde verir. Bu süre, zorunlu hâllerde on beş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir. Yetkili merci, belirtilen süreler içinde soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda karar verir ve kararını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hakkında inceleme yapılanı ve varsa şikayetçiye bildirir. Bu kararlara karşı on gün içinde Danıştay

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

on gün içinde Danıştay Birinci Dairesine itiraz edilebilir. İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir.

Soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılır. Hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarı ile izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi halinde talebi ve itirazı inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir. Hâkim kararı gerektiren işlemlerde Başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı, Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından incelenir. İddianame düzenlenmesi hâlinde kovuşturma Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesinde yapılır.

3628 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlar bakımından da bu madde hükümleri uygulanır.

Bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde 4483 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.”

MADDE 7- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Hükümün açıklanmasının geri bırakılması:

EK MADDE 17- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, aşağıdaki hâller hariç askeri suç ve cezalar hakkında da uygulanır:

A) Sırf askeri bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla süreli hapis cezasına hükmedilmesi.

B) Fiilin, disiplini ağır şekilde ihlal etmesi veya birliğin güvenliğini tehlikeye düşürmesi ya da birliğin muharebe hazırlığını veya etkinliğini zafiyete uğratması ya da büyük bir zarar meydana getirmesi.

C) Fiilin savaş veya seferberlikte işlenmesi.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Birinci Dairesine itiraz edilebilir. İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir.

Soruşturma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılır. Hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talepleri ile kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırına bakmakla görevli Yargıtay ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi hâlinde talebi ve itirazı inceleme yetkisi Birinci Ceza Dairesi Başkanına aittir. Hâkim kararı gerektiren işlemlerde Başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı, Birinci Ceza Dairesi Başkanı tarafından incelenir. İddianame düzenlenmesi hâlinde kovuşturma, Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesinde yapılır.

3628 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlar bakımından da bu madde hükümleri uygulanır.

Bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde 4483 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.”

MADDE 7- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Hükümün açıklanmasının geri bırakılması:

EK MADDE 17- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, aşağıdaki hâller hariç askeri suç ve cezalar hakkında da uygulanır:

A) Sırf askeri bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla süreli hapis cezasına hükmedilmesi.

B) Fiilin, disiplini ağır şekilde ihlal etmesi veya birliğin güvenliğini tehlikeye düşürmesi ya da birliğin muharebe hazırlığını veya etkinliğini zafiyete uğratması ya da büyük bir zarar meydana getirmesi.

C) Fiilin savaş veya seferberlikte işlenmesi.”

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 8- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Uygulanacak hükümler:

EK MADDE 18- Askerî suçların soruşturması ve kovuşturmasına ilişkin olarak bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 5271 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.”

MADDE 9- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Mahkemelerin görev ve yetkisi:

EK MADDE 19- Askerî suçlara ilişkin dava ve işler, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan asliye ve ağır ceza mahkemelerinde ya da askerî birlik ve personel yoğunluğunun gerektirmesi halinde Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hakimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen ilçelerde kurulu bulunan asliye veya ağır ceza mahkemelerinde görülür. İlçede görülmesine karar verildiği takdirde ilçenin yargı çevresi de aynı usulle belirlenir. Bu suçlara ilişkin dava ve işler, acele işlerden sayılır ve bunlarla ilgili davalar adli tatilde de görülür.

Bu Kanunun Birinci Kısım Üçüncü Bap Birinci Faslında düzenlenen suçlar dolayısıyla ağır ceza mahkemesine açılacak davalar, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan ve Hakimler ve Savcılar Kurulunca Devletin güvenliğine karşı işlenen suçlara ait davalara bakmak üzere belirlenen ağır ceza mahkemesinde görülür.

Birinci fıkra kapsamındaki mahkemelerin görev alanına giren suçlar ile diğer mahkemelerin görev alanına giren suçlara ilişkin davaların aralarındaki bağlantı nedeniyle birlikte yürütülmesinin zorunlu olması hâlinde, birleştirme birinci fıkra kapsamındaki mahkemelerde yapılır.

Asker kişiler tarafından ülke sınırları dışında işlenen askerî suçlara ait dava ve işlere bakmaya birinci fıkra kapsamındaki Ankara mahkemeleri yetkilidir. Yurt dışında bulunan askerî mahallerde yapılacak önleme aramasına karar vermeye de bu yer sulh ceza hakimliği yetkilidir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 8- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Uygulanacak hükümler:

EK MADDE 18- Askerî suçların soruşturması ve kovuşturmasına ilişkin olarak bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde 5271 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.”

MADDE 9- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Mahkemelerin görev ve yetkisi:

EK MADDE 19- Askerî suçlara ilişkin dava ve işler, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan asliye ve ağır ceza mahkemelerinde ya da askerî birlik ve personel yoğunluğunun gerektirmesi hâlinde Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen ilçelerde kurulu bulunan asliye veya ağır ceza mahkemelerinde görülür. İlçede görülmesine karar verildiği takdirde ilçenin yargı çevresi de aynı usulle belirlenir. Bu suçlara ilişkin dava ve işler, acele işlerden sayılır ve bunlarla ilgili davalar adli tatilde de görülür.

Bu Kanunun Birinci Kısım Üçüncü Bap Birinci Faslında düzenlenen suçlar dolayısıyla ağır ceza mahkemesine açılacak davalar, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan ve Hâkimler ve Savcılar Kurulunca Devletin güvenliğine karşı işlenen suçlara ait davalara bakmak üzere belirlenen ağır ceza mahkemesinde görülür.

Birinci fıkra kapsamındaki mahkemelerin görev alanına giren suçlar ile diğer mahkemelerin görev alanına giren suçlara ilişkin davaların aralarındaki bağlantı nedeniyle birlikte yürütülmesinin zorunlu olması hâlinde, birleştirme birinci fıkra kapsamındaki mahkemelerde yapılır.

Asker kişiler tarafından ülke sınırları dışında işlenen askerî suçlara ait dava ve işlere bakmaya birinci fıkra kapsamındaki Ankara mahkemeleri yetkilidir. Yurt dışında bulunan askerî mahallerde yapılacak önleme aramasına karar vermeye de bu yer sulh ceza hâkimliği yetkilidir.

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bu Kanunun 65, 66, 67, 68 ve 70 inci maddelerinde düzenlenen suçlara ilişkin dava ve işlerde yetkili mahkeme, şüpheli veya sanığın mensubu olduğu askeri birlik veya askeri kurumun bulunduğu yerde birinci fıkra uyarınca belirlenen il ve ilçe mahkemeleridir.

Askeri suçlara ilişkin soruşturmalar, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet başsavcılığınca ya da birinci fıkra uyarınca Hakimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen ilçe Cumhuriyet başsavcılığınca yürütülür. Bu başsavcılıklarda askeri suçlar bürosu kurulur ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısı görevlendirilir. İl veya birinci fıkra uyarınca belirlenen ilçe Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen yapılmasını isteyebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı zorunlu olan delilleri toplar ve gerekmesi hâlinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sulh ceza hâkimliğinden talepte bulunur.”

MADDE 10- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Atıflar:

EK MADDE 20- Kanunlarda geçen;

A) Askeri Yargıtay, Yargıtayı,

B) Askeri Yargıtay Başsavcılığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığını,

C) Askeri Yargıtay Başsavcısı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını,

D) Askeri Yargıtay Başkanı, Askeri Yargıtay daire başkanları ve Askeri Yargıtay üyeleri, Yargıtay Birinci Başkanını, Yargıtay daire başkanlarını ve Yargıtay üyelerini,

E) Askeri mahkeme, bu Kanun uyarınca belirlenen asliye ceza mahkemesini, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından ağır ceza mahkemesini,

F) Askeri hâkim, hâkim veya sulh ceza hâkimini,

Bu Kanunun 65 inci, 66 ncı, 67 nci, 68 inci ve 70 inci maddelerinde düzenlenen suçlara ilişkin dava ve işlerde yetkili mahkeme, şüpheli veya sanığın mensubu olduğu askeri birlik veya askeri kurumun bulunduğu yerde birinci fıkra uyarınca belirlenen il ve ilçe mahkemeleridir.

Askeri suçlara ilişkin soruşturmalar, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet başsavcılığınca ya da birinci fıkra uyarınca Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen ilçe Cumhuriyet başsavcılığınca yürütülür. Bu başsavcılıklarda askeri suçlar bürosu kurulur ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısı görevlendirilir. İl veya birinci fıkra uyarınca belirlenen ilçe Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen yapılmasını isteyebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı zorunlu olan delilleri toplar ve gerekmesi hâlinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sulh ceza hâkimliğinden talepte bulunur.”

MADDE 10- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Atıflar:

EK MADDE 20- Kanunlarda geçen;

A) Askeri Yargıtay, Yargıtayı,

B) Askeri Yargıtay Başsavcılığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığını,

C) Askeri Yargıtay Başsavcısı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını,

D) Askeri Yargıtay Başkanı, Askeri Yargıtay daire başkanları ve Askeri Yargıtay üyeleri sırasıyla, Yargıtay Birinci Başkanını, Yargıtay daire başkanlarını ve Yargıtay üyelerini,

E) Askeri mahkeme, bu Kanun uyarınca belirlenen asliye ceza mahkemesini, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından ağır ceza mahkemesini,

F) Askeri hâkim, hâkim veya sulh ceza hâkimini,

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

G) Askerî savcılık, Cumhuriyet başsavcılığını,
H) Askerî savcı, ilgisine göre Cumhuriyet
başsavcısını veya Cumhuriyet savcısını,

I) Yardımcı askerî savcı ve askerî savcı
yardımcısı, Cumhuriyet savcısını,

J) Askerî adalet müfettişi, ilgisine göre
Hâkimler ve Savcılar Kurulu müfettişlerini veya
adalet müfettişlerini,
ifade eder.”

MADDE 11- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki
geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3- Bu Kanun uyarınca
askerî suçlara bakmak amacıyla il ve ilçelerde
belirlenecek mahkemeler, bu Kanunun
yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde
belirlenir. Bu mahkemelerin görevine giren dava
dosyaları, belirlendikten itibaren bir ay içinde bu
mahkemelere devredilir. Askerî suçlara ilişkin
kesinleşen dosyalara ait arşiv ve emanetler ile
diğer evrak ve dokümanlar da bu mahkemelere
devredilir ve talepler bu mahkemelerce yerine
getirilir veya karara bağlanır. Dosyaların devrine
ilişkin usul ve esaslar Hâkimler ve Savcılar
Kurulu tarafından belirlenir.

Mülga;

a) 1600 sayılı Askerî Yargıtay Kanununa
tabi Askerî Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, İkinci
Başkanı, daire başkanları ve üyelerinin görevleri
sırasında işledikleri şahsî suçları ile görev
suçlarının soruşturulması ve kovuşturulmasında
Yargıtay Birinci Başkanı, Yargıtay daire başkanları
ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının,

b) 1602 sayılı Askerî Yüksek İdare
Mahkemesi Kanununa tabi Askerî Yüksek İdare
Mahkemesi Başkanı, Askerî Yüksek İdare
Mahkemesi Başsavcısı, daire başkanları ve
üyelerinin görevleri sırasında işledikleri şahsî
suçları ile görev suçlarının soruşturulması ve
kovuşturulmasında Danıştay Başkanı, daire
başkanları ve üyeleri ile Danıştay Başsavcısının,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

G) Askerî savcılık, Cumhuriyet başsavcılığını,
H) Askerî savcı, ilgisine göre Cumhuriyet
başsavcısını veya Cumhuriyet savcısını,

I) Yardımcı askerî savcı ve askerî savcı
yardımcısı, Cumhuriyet savcısını,

J) Askerî adalet müfettişi, ilgisine göre
Hâkimler ve Savcılar Kurulu müfettişlerini veya
adalet müfettişlerini,
ifade eder.”

MADDE 11- 1632 sayılı Kanuna aşağıdaki
geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3- Bu Kanun uyarınca
askerî suçlara bakmak amacıyla il ve ilçelerde
belirlenecek mahkemeler, bu Kanunun
yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde
belirlenir. Bu mahkemelerin görevine giren dava
dosyaları, belirlendikten itibaren bir ay içinde bu
mahkemelere devredilir. Askerî suçlara ilişkin
kesinleşen dosyalara ait arşiv ve emanetler ile
diğer evrak ve talepler bu mahkemelere
devredilir ve talepler bu mahkemelerce yerine
getirilir veya karara bağlanır. Dosyaların devrine
ilişkin usul ve esaslar Hâkimler ve Savcılar
Kurulu tarafından belirlenir.

Mülga;

a) 27/6/1972 tarihli ve 1600 sayılı Askerî
Yargıtay Kanununa tabi Askerî Yargıtay Başkanı,
Başsavcısı, İkinci Başkanı, daire başkanları ve
üyelerinin görevleri sırasında işledikleri şahsî
suçları ile görev suçlarının soruşturulması ve
kovuşturulmasında Yargıtay Birinci Başkanı,
Yargıtay daire başkanları ve üyeleri ile Yargıtay
Cumhuriyet Başsavcısının,

b) 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askerî
Yüksek İdare Mahkemesi Kanununa tabi Askerî
Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Askerî
Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı, daire
başkanları ve üyelerinin görevleri sırasında
işledikleri şahsî suçları ile görev suçlarının
soruşturulması ve kovuşturulmasında Danıştay
Başkanı, Danıştay daire başkanları ve üyeleri ile
Danıştay Başsavcısının,

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

c) 357 sayılı Askerî Hâkimler Kanununa tabi askerî hâkimlerin görevleri sırasında işledikleri şahsî suçları ile Millî Savunma Bakanı tarafından soruşturma yapılmasına izin verilmesi halinde görev suçlarının soruşturulması ve kovuşturulmasında 2802 sayılı Kanunda yer alan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının,

yargılanmasına ilişkin hükümler uygulanır. Bu fıkra hükümleri (a) ve (b) bentlerinde yer alanların görevleri sırasındaki eylemleri nedeniyle yapılacak disiplin soruşturma veya kovuşturmaları bakımından da uygulanır, (c) bendinde yer alanların görevleri sırasındaki eylemleri nedeniyle yapılacak disiplin soruşturma veya kovuşturmaları bakımından ise 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun geçici 45 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirlenen disiplin hükümleri uygulanır.

10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun geçici 5 inci maddesi ile 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun geçici 9 uncu maddesi kapsamında Millî Savunma Bakanlığı tarafından Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı emrine görevlendirilen erbaş ve erler ile askerlik yükümlüleri, bu görevlendirme süresince asker kişi sayılırlar ve bu Kanuna tabi olmaya devam ederler. Bu kişilerin Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli rütbelilere karşı işledikleri askerî suçlar asker kişilere karşı işlenmiş sayılır. Soruşturma izni, Jandarma Genel Komutanlığında asgari alay komutanı veya eşidi kurum amiri, Sahil Güvenlik Komutanlığında ise asgari grup komutanı veya eşidi kurum amiri olmak üzere, asker kişinin fiilen görev yaptığı birlik komutanı veya kurum amiri, bu kişilerin yokluklarında ise vekilleri tarafından bizzat verilir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) 26/10/1963 tarihli ve 357 sayılı Askerî Hâkimler Kanununa tabi askerî hâkimlerin görevleri sırasında işledikleri şahsî suçları ile Millî Savunma Bakanı tarafından soruşturma yapılmasına izin verilmesi hâlinde görev suçlarının soruşturulması ve kovuşturulmasında 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununda yer alan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının,

yargılanmasına ilişkin hükümler uygulanır. Bu fıkra hükümleri (a) ve (b) bentlerinde yer alanların görevleri sırasındaki eylemleri nedeniyle yapılacak disiplin soruşturma veya kovuşturmaları bakımından da uygulanır. (c) bendinde yer alanların görevleri sırasındaki eylemleri nedeniyle yapılacak disiplin soruşturma veya kovuşturmaları bakımından ise 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun geçici 45 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirlenen disiplin hükümleri uygulanır.

10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun geçici 5 inci maddesi ile 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun geçici 9 uncu maddesi kapsamında Millî Savunma Bakanlığı tarafından Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı emrine görevlendirilen erbaş ve erler ile askerlik yükümlüleri, bu görevlendirme süresince asker kişi sayılırlar ve bu Kanuna tabi olmaya devam ederler. Bu kişilerin Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli rütbelilere karşı işledikleri askerî suçlar asker kişilere karşı işlenmiş sayılır. Soruşturma izni, Jandarma Genel Komutanlığında asgari alay komutanı veya eşidi kurum amiri, Sahil Güvenlik Komutanlığında ise asgari grup komutanı veya eşidi kurum amiri olmak üzere, asker kişinin fiilen görev yaptığı birlik komutanı veya kurum amiri, bu kişilerin yokluklarında ise vekilleri tarafından bizzat verilir.”

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 12- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Mahkeme, bu bentte yazılı suçlardan mahkûmiyet veya kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkûmiyet hallerinde, mahkûmiyet kararıyla birlikte subayların Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılmasına karar verir. Bu hususlar mahkeme hükmünde belirtilmemiş olsa da mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarmayı gerektirir. Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma, askeri rütbe ve memuriyetlerin kaybedilmesi ile subay, astsubay ve Devlet memuru olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetlerine kabul edilmeme sonuçlarını doğurur.”

MADDE 13- 926 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Mahkeme, bu bentte yazılı suçlardan mahkûmiyet veya kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkûmiyet hallerinde, mahkûmiyet kararıyla birlikte astsubayların Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılmasına karar verir. Bu hususlar mahkeme hükmünde belirtilmemiş olsa da mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarmayı gerektirir. Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma, askeri rütbe ve memuriyetlerin kaybedilmesi ile subay, astsubay ve Devlet memuru olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetlerine kabul edilmeme sonuçlarını doğurur.”

MADDE 14- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 39- Millî Savunma Bakanlığının müfettiş kadrolarına askerî kaynaktan atama yapılabilir.

Askerî kaynaktan stajyer müfettiş alımı, müfettişliğe giriş sınavı ile yapılır. Giriş sınavına başvurabilmek için; kuvvet komutanlıklarında

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 12- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Mahkeme, bu bentte yazılı suçlardan mahkûmiyet veya kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkûmiyet hâllerinde, mahkûmiyet kararıyla birlikte subayların Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılmasına karar verir. Bu hususlar mahkeme hükmünde belirtilmemiş olsa da mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarmayı gerektirir. Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma, askeri rütbe ve memuriyetlerin kaybedilmesi ile subay, astsubay ve Devlet memuru olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetlerine kabul edilmeme sonuçlarını doğurur.”

MADDE 13- 926 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Mahkeme, bu bentte yazılı suçlardan mahkûmiyet veya kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezasına mahkûmiyet hâllerinde, mahkûmiyet kararıyla birlikte astsubayların Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarılmasına karar verir. Bu hususlar mahkeme hükmünde belirtilmemiş olsa da mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarmayı gerektirir. Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma, askeri rütbe ve memuriyetlerin kaybedilmesi ile subay, astsubay ve Devlet memuru olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetlerine kabul edilmeme sonuçlarını doğurur.”

MADDE 14- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 39- Millî Savunma Bakanlığının müfettiş kadrolarına askerî kaynaktan atama yapılabilir.

Askerî kaynaktan stajyer müfettiş alımı, müfettişliğe giriş sınavı ile yapılır. Giriş sınavına başvurabilmek için; kuvvet komutanlıklarında

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

üst subay (binbaşı, yarbay, albay) rütbesinde bulunmak ve yönetmelikte öngörülen şartları taşımak gerekir. Giriş sınavı, yönetmelikte belirlenen konulardan yazılı ve/veya mülakat şeklinde yapılır. Giriş sınavı ile ilgili olarak yönetmelikte yer alan hususlar dışında herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz. Giriş sınavında başarı gösterenler stajyer müfettiş olarak görevlendirilir.

Askerî kaynaktan görevlendirilen stajyer müfettişlere bir program çerçevesinde müfettişlik mesleğine yönelik eğitim verilir. Stajyer müfettişlerin stajyerlik süresi bir yıl olup bu sürenin sonunda oluşturulacak yeterli sınav kurulu tarafından yönetmelikle belirlenecek konulardan yazılı ve/veya sözlü sınava tabi tutulurlar.

Stajyerlik süresini ve yeterli sınavını başarıyla tamamlayanlar müfettişliğe atanır. Stajyerlik süresi içinde veya yeterli sınavında başarısız olanlar durumlarına uygun kadrolara atanırlar.

Bu madde uyarınca stajyer müfettiş olarak görevlendirilenler ile müfettiş olarak atananlar 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi uyarınca istihdam edilen müfettişlerle aynı görev, yetki ve sorumluluklara haizdir.

Stajyer müfettiş olarak görevlendirilenler ile müfettiş kadrolarına atanan subaylar, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımlarını ve istihkaklarını mevcut hükümler çerçevesinde almaya devam ederler. Bunların stajyer müfettişlik ile müfettişlikte geçen hizmetleri subaylıkta geçmiş sayılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

üst subay (binbaşı, yarbay, albay) rütbesinde bulunmak ve yönetmelikte öngörülen şartları taşımak gerekir. Giriş sınavı, yönetmelikte belirlenen konulardan yazılı ve/veya mülakat şeklinde yapılır. Giriş sınavı ile ilgili olarak yönetmelikte yer alan hususlar dışında herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz. Giriş sınavında başarı gösterenler stajyer müfettiş olarak görevlendirilir.

Askerî kaynaktan görevlendirilen stajyer müfettişlere bir program çerçevesinde müfettişlik mesleğine yönelik eğitim verilir. Stajyer müfettişlerin stajyerlik süresi bir yıl olup bu sürenin sonunda oluşturulacak yeterli sınav kurulu tarafından yönetmelikle belirlenecek konulardan yazılı ve/veya sözlü sınava tabi tutulurlar.

Stajyerlik süresini ve yeterli sınavını başarıyla tamamlayanlar müfettişliğe atanır. Stajyerlik süresi içinde veya yeterli sınavında başarısız olanlar durumlarına uygun kadrolara atanırlar.

Bu madde uyarınca stajyer müfettiş olarak görevlendirilenler ile müfettiş olarak atananlar 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesi uyarınca istihdam edilen müfettişlerle aynı görev, yetki ve sorumluluklara haizdir.

Stajyer müfettiş olarak görevlendirilenler ile müfettiş kadrolarına atanan subaylar, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımlarını ve istihkaklarını mevcut hükümler çerçevesinde almaya devam ederler. Bunların stajyer müfettişlik ile müfettişlikte geçen hizmetleri subaylıkta geçmiş sayılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 15- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 48- Geçici 45 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında Millî Savunma Bakanlığı hukuk hizmetleri kadrolarına atanmış olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde talepte bulunmaları halinde, müktesepeleri dikkate alınarak Hâkimler ve Savcılar Kurulunca bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile diğer adli ve idari yargı mercilerine hâkim veya savcı olarak atanabilirler. Bu kişilerin askerî yargı ve hukuk hizmetleri kadrolarında geçirdikleri süreler adli ve idari yargıda geçirilmiş sayılır. Bu şekilde atanalar, geçici 45 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen haklardan yararlanırlar.”

MADDE 16- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununa 20/B maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 20/C maddesi eklenmiştir.

“Askerî hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyumsuzluklara dair hükümler:

MADDE 20/C-1. Bu madde; Millî Savunma Bakanlığı kadrolarında çalışan kamu görevlileri ile 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askerî Kanunu kapsamında askerlik hizmetini yerine getiren yedek subaylar ve yedek astsubaylar ile erbaş ve erleri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyumsuzluklar hakkında uygulanır.

2. Dava dilekçelerinde, 3 üncü maddenin ikinci fıkrasında sayılanlara ilaveten bu madde kapsamındaki sicil, varsa sınıfı ve rütbesi de gösterilir.

3. Dilekçeler ile davalara ilişkin her türlü evrak, 4 üncü maddede belirtilen yerlere ilaveten ilgili idari yargı mercisine gönderilmek üzere en yakın amirlere verilebilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 15- 926 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 48- Geçici 45 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında Millî Savunma Bakanlığı hukuk hizmetleri kadrolarına atanmış olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde talepte bulunmaları halinde, müktesepeleri dikkate alınarak Hâkimler ve Savcılar Kurulunca bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile diğer adli ve idari yargı mercilerine hâkim veya savcı olarak atanabilirler. Bu kişilerin askerî yargı ve hukuk hizmetleri kadrolarında geçirdikleri süreler adli ve idari yargıda geçirilmiş sayılır. Bu şekilde atanalar, geçici 45 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen haklardan yararlanırlar.”

MADDE 16- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununa 20/B maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Askerî hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyumsuzluklara dair hükümler:

MADDE 20/C-1. Bu madde; Millî Savunma Bakanlığı kadrolarında çalışan kamu görevlileri ile 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askerî Kanunu kapsamında askerlik hizmetini yerine getiren yedek subaylar ve yedek astsubaylar ile erbaş ve erleri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyumsuzluklar hakkında uygulanır.

2. Dava dilekçelerinde, 3 üncü maddenin ikinci fıkrasında sayılanlara ilaveten bu madde kapsamındaki sicil, varsa sınıfı ve rütbesi de gösterilir.

3. Dilekçeler ile davalara ilişkin her türlü evrak, 4 üncü maddede belirtilen yerlere ilaveten ilgili idari yargı mercisine gönderilmek üzere en yakın amirlere verilebilir.

(Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ve
98 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

4. Savaş halinde yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.

5. Olağanüstü haller sebebiyle alınan tedbirlerin uygulanmasında görevlendirilenlerin naklen atanmalarına ilişkin iptal davalarında, yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.

6. Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.”

MADDE 17- 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 43 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Askerî öğrenciler ile erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları hariç bu Kanunda yer alan disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabilir. Seferberlik ve savaş zamanında ise yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası hariç bu Kanunda yer alan diğer disiplin cezaları yargı denetimi dışındadır.”

MADDE 18- 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 19- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 20- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

4. Savaş hâlinde yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.

5. Olağanüstü hâller sebebiyle alınan tedbirlerin uygulanmasında görevlendirilenlerin naklen atanmalarına ilişkin iptal davalarında, yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.

6. Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.”

MADDE 17- 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 43 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Askerî öğrenciler ile erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları hariç bu Kanunda yer alan disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabilir. Seferberlik ve savaş zamanında ise yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası hariç bu Kanunda yer alan diğer disiplin cezaları yargı denetimi dışındadır.”

MADDE 18- 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 19- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 20- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

